

rijksuniversiteit
groningen

campus fryslân

Foto van de regio Noord-Holland Noord

Onderzoek BRE Noord-Holland Noord

Over deze foto

Het **doel** van de foto is om feitelijkheden over het BRE Noord-Holland Noord, de kenmerken van het gebied, de spelers in en verbindingen met het maatschappelijk en economisch ecosysteem en de gewenste en gerealiseerde publieke waarde in beeld te brengen. De foto dient als **startpunt** en als input voor de gesprekken die we in de tweede fase gaan voeren met de experts uit de regio.

We hebben de foto gemaakt op basis van data- en documentanalyse. Het geeft hiermee een **feitelijk beeld** van de regio – kleuring, duiding en waardering ontbreken nog. De interviews, vragenlijsten en focusgroepen in het tweede deel van het onderzoek zijn daarop gericht.

De beelden van de regio die in deze ‘foto’ worden gepresenteerd zijn gebaseerd op zowel open als eigen databronnen. Waar mogelijk maken we gebruik van data op gemeenteniveau. Sommige data is echter enkel beschikbaar op het schaalniveau van de COROP-regio's. Noord-Holland Noord kent twee COROP-regio's:

- COROP Kop van Noord-Holland: Texel, Den Helder, Schagen, Hollands Kroon, Opmeer, Medemblik, Enkhuizen, Stede Broec, Koggenland, Hoorn, Drechterland
 - *gelijk aan sub-regio's De Kop van Noord-Holland en West-Friesland. We benoemen deze COROP regio in de tekst daarom als COROP Kop + West-Friesland*
- COROP Alkmaar en omgeving: Bergen, Langedijk, Heerhugowaard, Alkmaar, Heiloo
 - *gelijk aan sub-regio Regio Alkmaar*

Gemeenten Castricum en Uitgeest vallen binnen COROP-regio IJmond. Daarom hebben we de gegevens voor zowel Castricum als Uitgeest apart opgenomen.

Inhoudsopgave

Deel 1

1. Inleiding: aanleiding, vraagstelling en aanpak

Deel 2

2. Het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem
3. Kenmerken van het gebied
4. Het economische ecosysteem
5. Het maatschappelijke ecosysteem
6. Verbindingen tussen de ecosystemen
7. Publieke Waarde

Deel 3

8. Bijlagen

Berenschot

rijksuniversiteit
groningen

campus fryslân

1

Inleiding

Inleiding

Aanleiding

Het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken – zoals de decentralisaties in het sociaal domein, de energietransitie, het stikstofdossier, de woningbouwopgave, de toekomst van de landbouw, klimaatadaptatie en mobiliteit vindt steeds vaker plaats in ‘de regio’. Maar wat is ‘de regio’ eigenlijk? En wat maakt een regio succesvol?

Om meer grip te krijgen op ‘de regio’ en de factoren die bijdragen het realiseren van publieke waarde in die regio, doet de Rijksuniversiteit Groningen hier, in samenwerking met Berenschot, de komende 2,5 jaar onderzoek naar. We voeren in tien regio’s veldonderzoek uit – waaronder in Noord-Holland Noord. Het samenspel tussen het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE), het economische ecosysteem en het maatschappelijke ecosysteem staat hierbij centraal. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft zich gecommitteerd aan het onderzoek.

Vraagstelling

De centrale onderzoeksvraag voor Noord-Holland Noord luidt:

Hoe succesvol is het BRE in Noord-Holland Noord in het realiseren van publieke waarde, welke factoren spelen hierin een rol en hoe kan de samenwerking worden verbeterd?

Aanpak

Het onderzoek bestaat uit twee fases van dataverzameling en analyse.

In de eerste fase voeren wij een bureaustudie uit. We brengen in kaart:

- Hoe het bestuurlijk regionale ecosysteem eruit ziet
- Hoe het ecosysteem eruit ziet vanuit het perspectief van inwoners (het daily urban system)
- Wat de online verbindingen zijn tussen het bestuurlijke, economische en maatschappelijke ecosysteem
- Wat de gebiedskenmerken zijn van de regio
- Welke ambities de regio zichzelf stelt (publieke waarde)
- Hoe de regio scoort op de brede welvaartindicatoren (publieke waarde)

Voorliggend document bevat onze bevindingen uit fase 1.

In de tweede fase zullen we deze bevindingen valideren en verdiepen in interviews en focusgroepen en middels vragenlijsten.

Daarna volgt een eindrapportage waarin we de centrale onderzoeksvraag beantwoorden en aanbevelingen doen voor het versterken van de samenwerking in het BRE Noord-Holland Noord.

Berenschot

rijksuniversiteit
 groningen
 campus fryslân

2

Het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem

Inleiding: het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem

Wat is een BRE?

Steeds vaker wordt 'de regio' gezien als het schaalniveau waarop oplossingen voor maatschappelijke opgaven tot stand moeten komen. Decentrale overheden werken in 'de regio' dan ook veelvuldig samen aan maatschappelijke opgaven. Naast de algemene indeling in gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk bestaan er tientallen functionele regio-indelingen en is er sprake van een groot aantal regionale samenwerkingsverbanden op uiteenlopende beleidsterreinen, georganiseerd in verschillende juridische vormen.

In dit onderzoek gaan we dan ook niet uit van (een van de lagen van) het Huis van Thorbecke, maar van het **Bestuurlijk Regionale Ecosysteem** (BRE): het geheel aan interbestuurlijke samenwerking in een gebied – in dit geval Noord-Holland Noord.

Hoe brengen we het BRE Noord-Holland Noord in beeld?

De dataset 'interbestuurlijke samenwerkingsverbanden 2020' vormt ons vertrekpunt. Deze dataset is gebaseerd op een inventarisatie die is gedaan in opdracht van het ministerie van BZK. Ook hebben wij zelf een aantal bewerkingen gedaan (zie ook hoofdstuk 5 van de [Staat van het Bestuur](#)).

De lijst omvat (min of meer) geïnstitutionaliseerde samenwerkingsverbanden. Dat zijn bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen, maar zeker ook samenwerkingen op basis van een convenant of bestuurlijke tafels. De stelregel die is gehanteerd is dat een

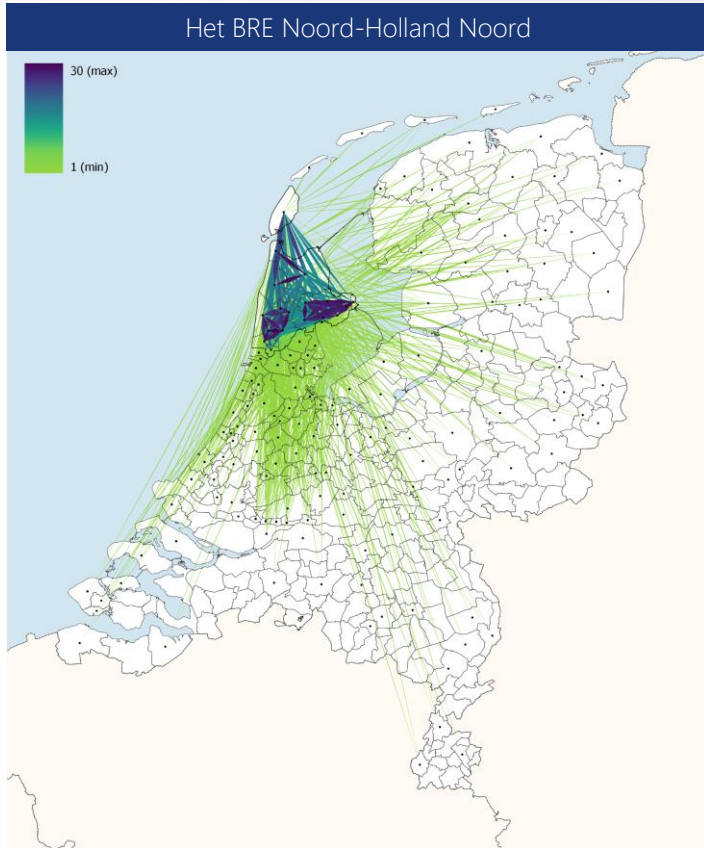
samenwerkingsverband onderdeel van het BRE is als er afspraken zijn gemaakt over het doel, de samenstelling en de frequentie van bijeenkomen. Gestructureerd-informeel overleg wordt dus wel meegeteld; ad hoc informeel overleg niet.

Vervolgens hebben wij de ambtelijke klankbordgroep gevraagd om de lijst met samenwerkingsverbanden waaraan tenminste twee gemeenten uit Noord-Holland Noord deelnemen, te verifiëren. Op basis van deze geüpdatete lijst hebben we een visualisatie gemaakt van het BRE Noord-Holland Noord (zie volgende pagina).

Belangrijk om te benoemen is dat we ons richten op samenwerking op de schaal van Noord-Holland Noord. In de visualisatie op de volgende pagina zijn samenwerkingsverbanden met een bovenregionale scope niet meegenomen (gedefinieerd als samenwerkingen waaraan >62 gemeenten – dat wil zeggen meer dan het totaal aantal Noord-Hollandse gemeenten, zijnde de provincie met het grootste aantal samenwerkingsverbanden – deelnemen).

Tot slot: kwantiteit van samenwerking zegt niets over kwaliteit. De kwaliteit van samenwerking onderzoeken wij in fase 2 van het onderzoek.

Het BRE van Noord-Holland Noord in beeld

Wat zijn kenmerken van het BRE?

De gemeenten, provincie en het waterschap in regio Noord-Holland Noord nemen in totaal deel aan 90 *regionale* samenwerkingsverbanden (volgens de definitie gegeven op de vorige pagina).

Van de 90 regionale samenwerkingsverbanden, nemen er aan 73 tenminste twee gemeenten uit Noord-Holland Noord deel.

Aan 17 van de 90 neemt slechts één gemeente uit regio Noord-Holland Noord deel.

Op deze kaart worden de samenwerkingsverbanden waaraan de provincies en waterschappen deelnemen niet gevisualiseerd. Maar er wordt natuurlijk wel interbestuurlijk samengewerkt:

- Aan 29 van de 90 neemt ook de **provincie Noord-Holland** deel.
- Aan 7 van de 90 neemt ook het **waterschap Hollands Noorderkwartier** deel.

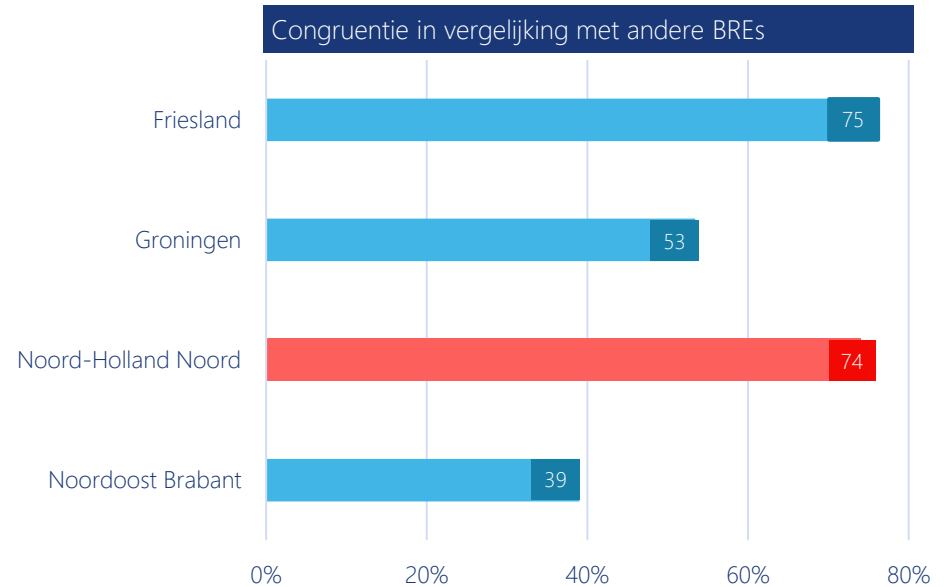
Het BRE van Noord-Holland Noord in beeld (II)

Congruentie van het BRE Noord-Holland Noord

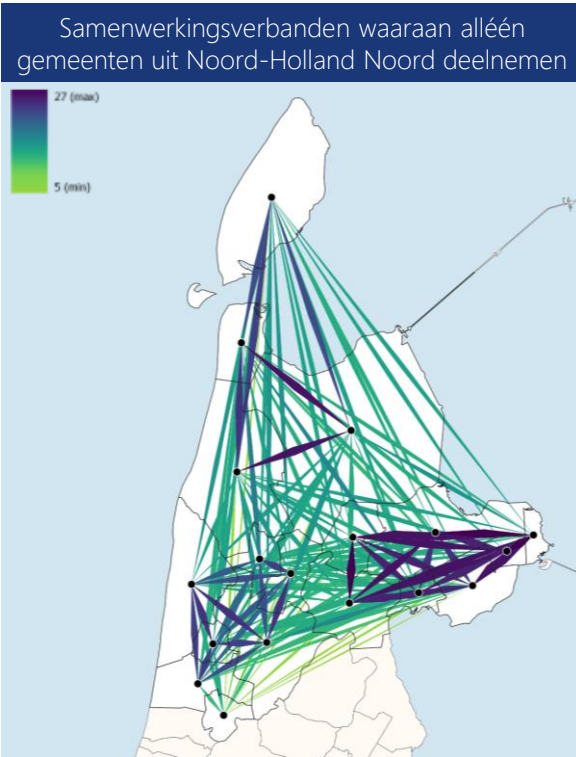
Op dit moment lopen BRE onderzoeken in de regio's Noord-Holland Noord, Fryslân, Groningen, Drenthe en Noordoost Brabant. In de figuur hiernaast hebben we voor deze BRE's de congruentiescore in beeld gebracht.

Territoriale congruentie betreft de mate waarin de gemeenten binnen het BRE *alleen* met elkaar samenwerken. Met andere woorden, zoeken de gemeenten in de regio elkaar steeds op, of kiezen ze (ook) voor partners buiten de regio? We hanteren als congruentiemaat het percentage van het totaal aantal samenwerkingsverbanden waaraan alleen gemeenten uit het BRE deelnemen. Hoe hoger dat percentage, hoe congruenter de samenwerking in het BRE.

Uit de figuur blijkt dat de congruentie in het BRE Noord-Holland Noord erg hoog is (74%). Dit betekent dat Noord-Holland Noordse gemeenten er meestal voor kiezen om *alleen* met elkaar samen te werken. 26% van de tijd kiezen ze ervoor om (ook) met gemeenten buiten de regio samen te werken.

Het BRE van Noord-Holland Noord in beeld (III)

Op de kaart links worden samenwerkingsverbanden tussen de Noord-Holland Noordse gemeenten gevisualiseerd. Een lijn tussen twee gemeenten betekent dat zij een samenwerkingsverband delen. Samenwerking met gemeenten buiten Noord-Holland Noord zijn niet meegenomen op deze kaart (zie daarvoor de volgende pagina).

- Aan de samenwerkingsverbanden binnen Noord-Holland Noord nemen **gemiddeld 7,1** gemeenten deel.
- Binnen regio Noord-Holland delen twee gemeenten **ten minste 5 en maximaal 22** samenwerkingsverbanden.
 - De meest intensieve samenwerking is er tussen gemeenten Enkhuizen en Medemblik, Enkhuizen en Stede Broec en Koggenland en Opmeer.
 - De minst intensieve combinatie (twee gemeenten die 5 samenwerkingsverbanden delen) komt 2 keer voor.
- Op deze kaart springt de **subregio West-Friesland** er duidelijk uit. Ook **subregio Alkmaar** is goed terug te zien in de kaart. **Sub-regio Kop van Noord-Holland** is minder duidelijk, maar ook hier zien we een cluster.

Het BRE van Noord-Holland Noord in beeld (IV)

Samenhang binnen Noord-Holland Noord

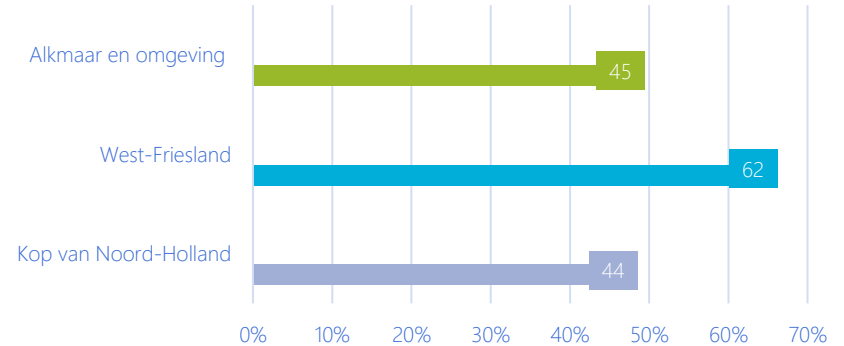
Noord-Holland Noord kent drie sub-regio's, waarbij gemeenten uit de ene sub-regio vaker langs deze lijnen samenwerken dan de andere sub-regio. De sub-regio's met een lagere score nemen vaker onafhankelijk van elkaar deel aan samenwerkingsverbanden dan sub-regio's met een hogere score (dit zegt niets over de kwaliteit van samenwerking).

Let op: dit betreft een andere berekening dan de eerdergenoemde territoriale congruentie.

Sub-regionale samenhang betreft het percentage samenwerkingsverbanden waaraan *alle* gemeenten uit een specifieke sub-regio deelnemen, ten opzichte van het totaal aantal samenwerkingsverbanden waaraan ten minste een van deze gemeenten deelneemt. Aan deze samenwerkingsverbanden kunnen dus ook andere gemeenten deelnemen.

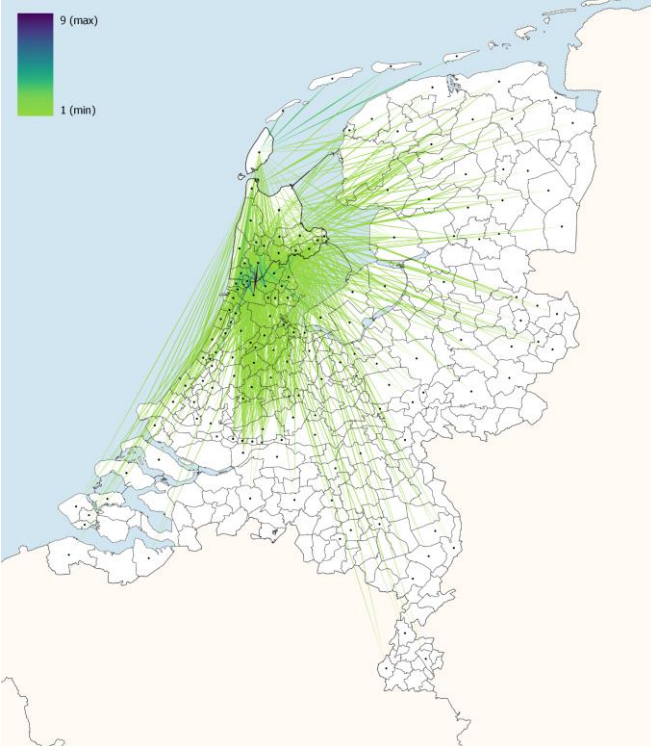
Bijvoorbeeld: van het totaal van 90 Noord-Holland Noordse samenwerkingsverbanden, zijn er 52 waaraan Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en/of Texel deelnemen. Aan 44% hiervan doen ze alle vier mee, maar als we Texel eruit laten is dit een stuk hoger (53%). Deze verhouding ligt anders in West-Friesland: er zijn 39 samenwerkingsverbanden waar Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec aan meedoen; aan 62% hiervan doen ze allemaal mee.

Sub-regionale samenhang

Het BRE van Noord-Holland Noord in beeld (V)

Samenwerkingsverbanden tussen gemeenten uit Noord-Holland Noord en gemeenten buiten de regio

Op de kaart links worden samenwerkingsverbanden weergegeven tussen de Noord-Holland Noordse gemeenten en gemeenten buiten de regio. Een lijn tussen twee gemeenten betekent dat zij een samenwerkingsverband delen. Samenwerking binnen de regio Noord-Holland Noord is niet meegenomen op deze kaart (zie daarvoor de vorige pagina).

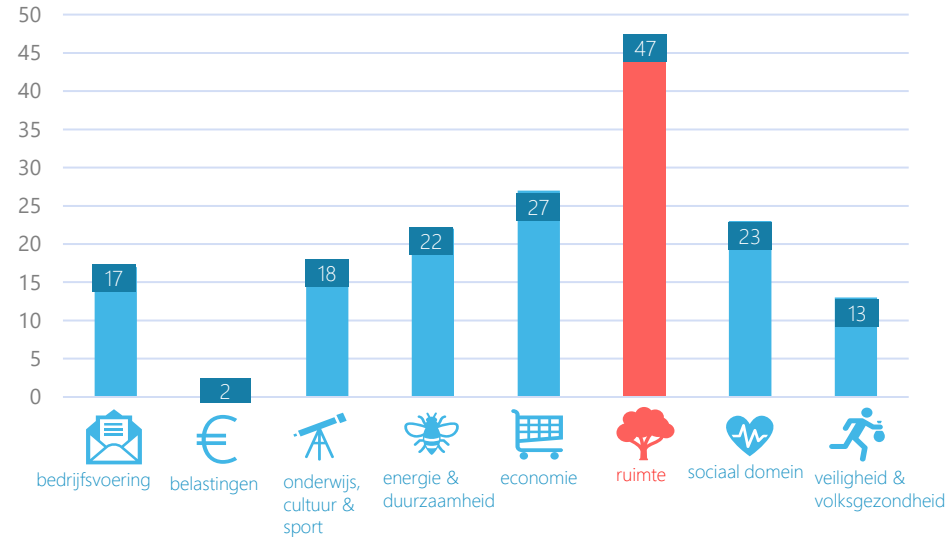
- Er zijn in totaal **23 samenwerkingsverbanden** waarin Noord-Holland Noordse gemeenten samenwerken met gemeenten buiten de regio.
- Een gemeente uit Noord-Holland Noord deelt **maximaal 9 samenwerkingsverbanden** met een gemeente buiten de regio. Het vaakst wordt samengewerkt tussen:
 - 9x door Alkmaar en Zaanstad
 - 6x door Alkmaar en Wormerland
 - 6x door Alkmaar en Haarlem
 - 5x Heiloo en Wormerland
 - 5x Heiloo en Zaanstad
 - 5x Castricum en Zaanstad

Het BRE van Noord-Holland Noord in beeld (VI)

Wat zijn kenmerken van het BRE?

- Qua vorm wordt het vaakst gekozen voor **afstemming** (42x), met afstand gevolgd door samenwerking op basis van een **openbaar lichaam** (24x).
- De meeste samenwerkingsverbanden richten zich op het beleidsdomein **Ruimte**. Dit omvat o.a. het fysiek domein, recreatie, mobiliteit en landbouw (een volledige definitielijst van beleidsdomeinen is te vinden in de bijlage). Na ruimte wordt er het meest op het beleidsdomein **Economie** samengewerkt.
- Een samenwerkingsverband kan zich op meerdere beleidsdomeinen richten. Dit is bij 39 samenwerkingsverbanden het geval. Combinaties die het meest voorkomen zijn samenwerkingsverbanden op het gebied van **Economie en Ruimte**.
- Op de volgende pagina is een tabel te zien met daarin het overzicht van de kenmerken van het BRE Noord-Holland Noord. Hierin wordt ook de mate van verplichtheid benoemd:
 - Verplicht: de samenwerking en de samenstelling is door het Rijk opgelegd (GGD, veiligheidsregio en omgevingsdienst)
 - Semi-verplicht: de samenwerking is door het Rijk opgelegd, maar gemeenten mogen zelf kiezen met wie zij samenwerken (o.a. de RES)
 - Niet-verplicht: de samenwerking is niet door het Rijk opgelegd.

Op welke beleidsdomeinen richten de samenwerkingsverbanden zich?

Samenwerkingsverbanden waaraan tenminste twee gemeenten uit Noord-Holland Noord deelnemen

		Domein → Totaal ↓	Bedrijfsvoering	Belasting	Onderwijs, cultuur & sport	Energie & duurzaamheid	Economie	Ruimte	Sociaal domein	Veiligheid & volksgezondheid
Verplicht	Openbaar lichaam	3						✓		✓
Semi-verplicht	Openbaar lichaam	-								
	Netwerkconstructie	-								
	Afstemming	5				✓	✓	✓		✓
	Privaatrechtelijk	-								
Van onderop	Openbaar lichaam	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Netwerkconstructie	7	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Afstemming	42	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Privaatrechtelijk	13	✓		✓	✓	✓	✓	✓	

rijksuniversiteit
groningen

campus fryslân

3

Kenmerken van de regio

Inleiding: Kenmerken van de regio

Waarom brengen we de kenmerken van de regio in kaart?

Een BRE acteert binnen een bepaalde context: naar analogie van de ecosysteem-metafoer, de biotoop. Elke biotoop heeft bepaalde kenmerken die lastig te veranderen zijn. Deze hebben betrekking op de fysieke omgeving (hoe ziet het gebied eruit), de demografie (hoeveel inwoners heeft het gebied en wat zijn hun kenmerken), economische structuurkenmerken en identiteit van de regio.

Het is van belang om deze gebiedskenmerken in kaart te brengen, omdat ze de publieke waardecreatie in het BRE beïnvloeden. Bepaalde (combinaties) van gebiedskenmerken geven een BRE een meer of minder gunstige uitgangspositie. Bijvoorbeeld: regio's die economisch floreren, blijken vaak een gezonde beroepsbevolking en aantrekkelijke woonomgevingen hebben (Raspe e.a. 2017). Uit onderzoek blijken inwoners van Drenthe het gelukkigst van Nederland dankzij de 'rust en ruimte' in het gebied (Atlas voor de gemeenten, 2017). Ook in het verleden gemaakte keuzes zijn van invloed: zo doen regio's met een mainport (zoals Schiphol of de Rotterdamse haven) het economisch vaak goed. Afhankelijk van de gebiedskenmerken kunnen sterktes en zwaktes in termen van publiekewaardecreatie dus steeds in dezelfde regio's neerslaan (Raspe & Stam 2019). Lastiger meetbaar maar minstens zo relevant, is de invloed van een gedeelde regionale identiteit en de (politiek-bestuurlijke) cultuur op de kwaliteit van de samenwerking.

Identiteit laat zich lastig kwantificeren. Middels de interviews en enquêtes zullen we data over regionale identiteit verder aanvullen

Welke kenmerken brengen we in kaart?

Op basis van openbare en eigen databronnen brengen we in kaart:

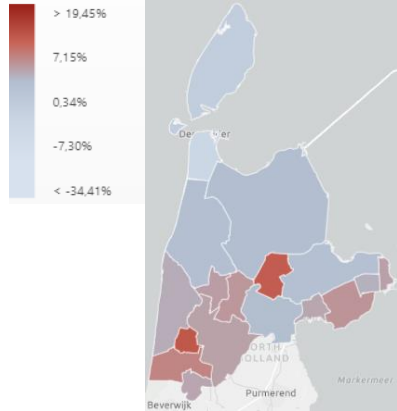
1. Demografische gebiedskenmerken
 - Prognose bevolkingsgroei
 - Groene en grijze druk
2. Geografische structuurkenmerken
 - Adressendichtheid
 - Bodemgebruik
3. Wonen
 - Samenstelling woningvoorraad
 - Ontwikkeling huizenprijzen
 - Afstand tot voorzieningen
4. Maatschappelijke betrokkenheid
 - Percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet
 - Opkomstpercentage Tweede Kamerverkiezingen
5. Regionale identiteit: politieke voorkeur
 - Stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen 2021 en gemeenteraadsverkiezingen 2018
 - Politieke kleur gemeenten: verdeling raadszetels en gevormde coalities.

De indicator 'vrijwilligerswerk' zegt iets over sociale cohesie omdat dit aangeeft dat mensen bereid zijn om hun vrije tijd te wijden aan een ander en/of een collectief goed.

De economische gebiedskenmerken komen aan de orde in het hoofdstuk over het Economisch Ecosysteem.

Demografische structuurkenmerken

Prognose bevolkingsgroei 2020-2050 (2021)

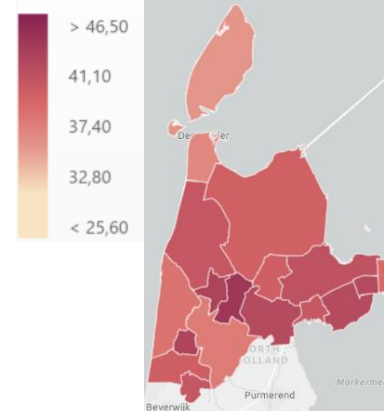

De prognose bevolkingsgroei 2020-2050 wisselt sterk binnen Noord-Holland Noord. In de sub-regio Alkmaar (Alkmaar, Bergen, Castricum, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Uitgeest) wordt een lichte tot behoorlijke (9,4% in Heiloo) bevolkingsgroei verwacht.

In sub-regio West Friesland is het beeld wisselend: Koggeland en Medemblik krimpen licht; de andere gemeenten groeien licht tot sterk (8,6% in Opmeer).

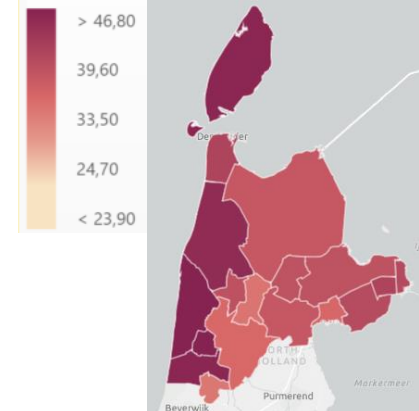
De vier gemeenten in sub-regio de Kop van Noord-Holland krimpen alle licht tot aanzienlijk (9,8% in Den Helder).

Groene druk (2020)

De gemiddelde groene druk in de regio is gelijk aan het landelijk gemiddelde (38,6%). Uitschieters naar boven zijn Heerhugowaard, Langedijk, Heiloo; uitschieters naar beneden zijn Texel en Den Helder.

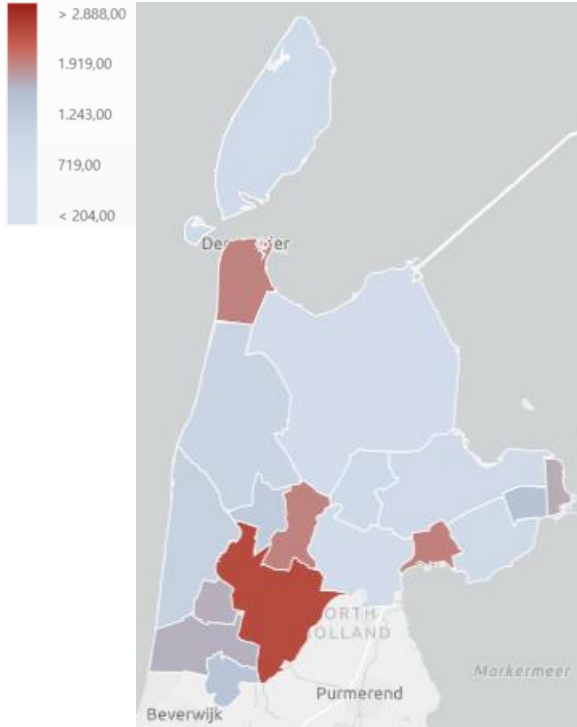
Grijze druk (2020)

De gemiddelde grijze druk in Nederland is 38,4%. In Noord-Holland Noord is dit percentage flink hoger, namelijk 40,8%. In de gemeenten aan de Noordzeekust is de grijze druk veruit het hoogst; in Heerhugowaard, Alkmaar, Uitgeest en Hoorn is deze het laagst.

Geografische structuurkenmerken (I)

Gemiddeld aantal adressen per km² (2021)

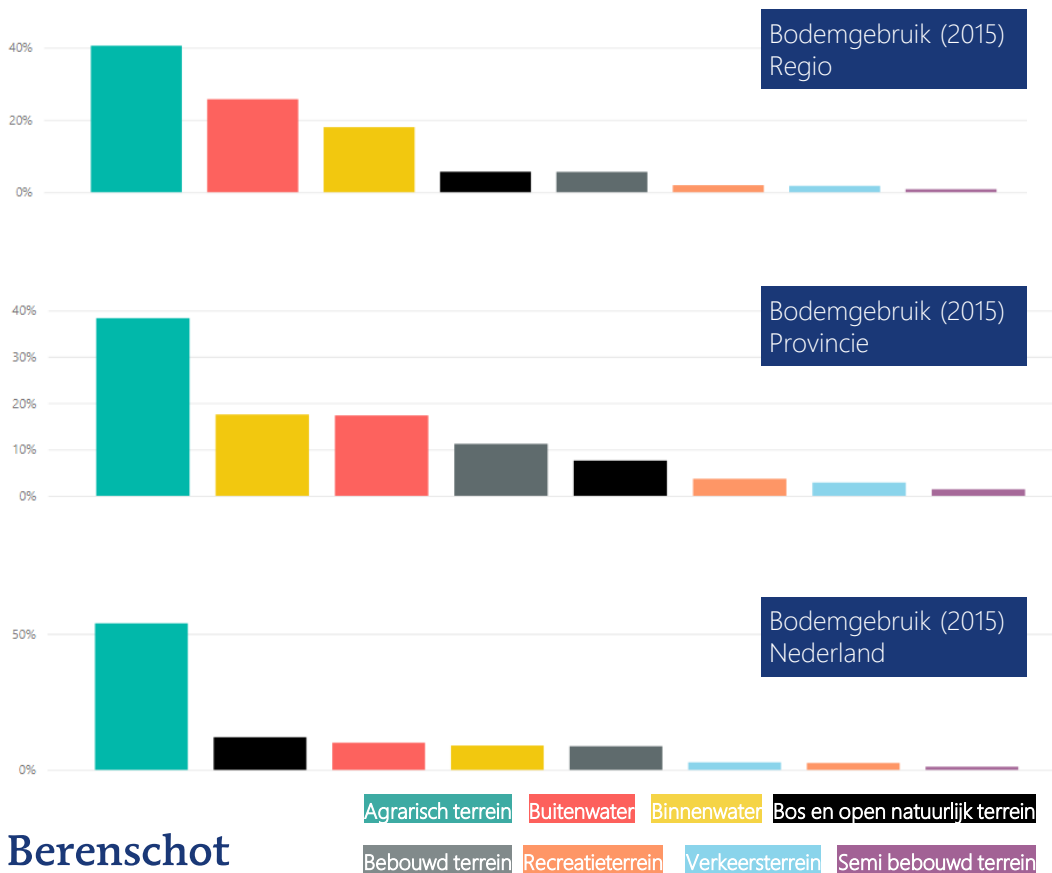

In de regio Noord-Holland Noord zijn er gemiddeld 1.063 adressen/ km². Dit zijn er iets minder dan landelijk gemiddeld (1.174 adressen/ km²).

De meest dichtbevolkte gemeenten zijn Alkmaar, Heerhugowaard, Hoorn en Den Helder. Hoorn en Den Helder zijn daarmee met afstand de meest verstedelijkte gemeenten in hun sub-regio.

Totale oppervlakte Noord-Holland Noord: 2.526 km², totale oppervlakte NL: 41.543 km².

Geografische structuurkenmerken (II)

Het aandeel binnen- en buitenwater van het totale bodemgebruik is in Noord-Holland Noord fors hoger dan het Nederlands gemiddelde (binnenwater: 18% vs. 9%; buitenwater: 26% vs. 10%). Daardoor vallen andere typen bodemgebruik in Noord-Holland in verhouding lager uit dan in de rest van Nederland.

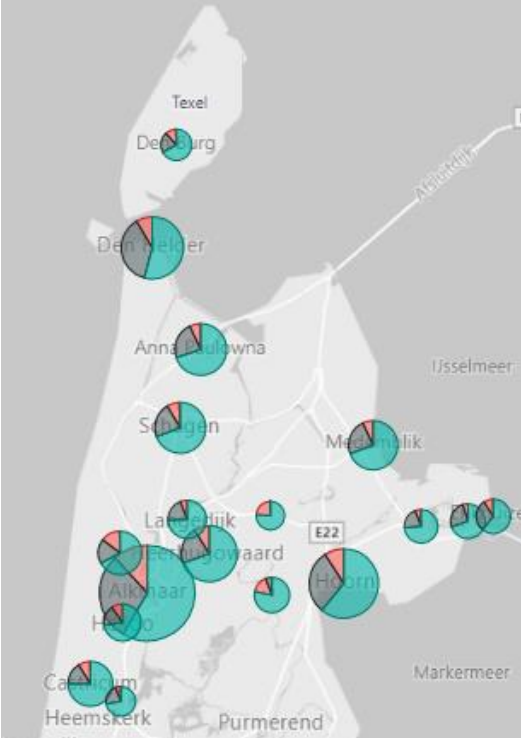
Corrigeren we voor binnen- en buitenwater, dan is het aandeel agrarisch terrein in de regio hoger (72%) dan landelijk gemiddeld (66%). Het aandeel bos en open natuurterrein is in de regio iets lager dan het landelijk gemiddelde (met Bergen, Castricum en Texel als uitschieters naar boven); andere typen bebouwing zijn qua percentage nagenoeg gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Het bodemgebruik in de provincie is vergelijkbaar met de regio Noord-Holland Noord. Uitzondering is het aandeel bebouwd terrein. Dit is significant lager met 5% ten opzichte van 11% in de provincie. Ook is te zien dat de aandelen binnen- en buiten water in de provincie gelijk zijn, terwijl het aandeel buitenwater (26%) in Noord-Holland Noord een stuk groter is dan het binnenwater (18%). Dit is logisch, gegeven dat Texel onderdeel uitmaakt van de regio.

Wonen: samenstelling woningvoorraad

● Eigendom onbekend
 ● Eigendom overige verhuurders
 ● Eigendom woningcorporatie
 ● Koopwoningen

Samenstelling woonvoorraad per gemeente (2020)

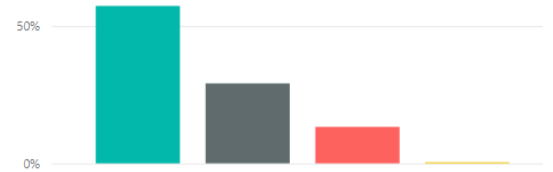

Het aandeel koopwoningen van de totale woonvoorraad van Noord-Holland Noord (66%) ligt behoorlijk hoger dan het Nederlands gemiddelde (57%) en veel hoger dan het provinciaal gemiddelde (50%).

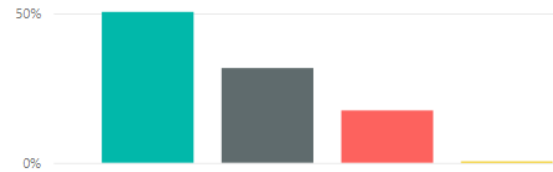
Binnen de regio ligt het aandeel koopwoningen in de minder verstedelijkte gebieden hoger dan in de steden. Ter illustratie: in Hollands Kroon bestaat 70% van de woonvoorraad uit koopwoningen; in Alkmaar is dit 58% en in Den Helder 54%.

Het aandeel huurwoningen in het bezit van woningcorporaties ligt in Noord-Holland Noord lager (24%) dan landelijk gemiddeld (29%). Binnen de regio zien we grote verschillen: in de steden is dit aandeel hoger dan in minder verstedelijkte gebieden. Voorbeelden zijn Alkmaar, Enkhuizen en Hoorn met een aandeel van 30%. Den Helder heeft het grootste aandeel huurwoningen in het bezit van woningbouwcorporaties met 38%. In minder verstedelijkte gebieden ligt dit aandeel gemiddeld tussen de 20% en 25% of nog iets lager. Een uitschieter naar beneden is Koggenland met 8%.

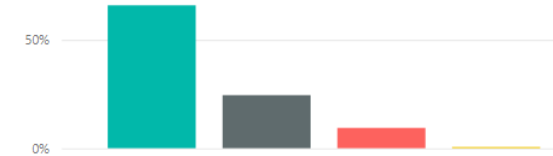
Samenstelling woningvoorraad Nederland (2020)

Samenstelling woningvoorraad provincie (2020)

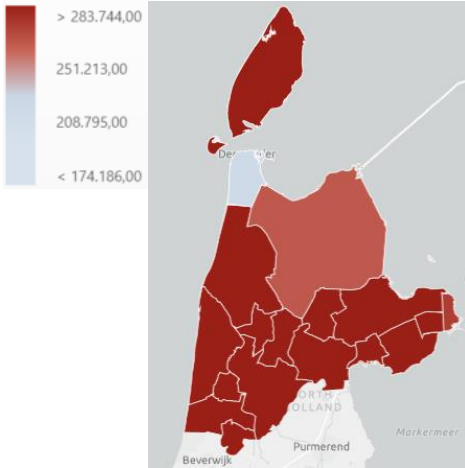
Samenstelling woningvoorraad regio (2020)

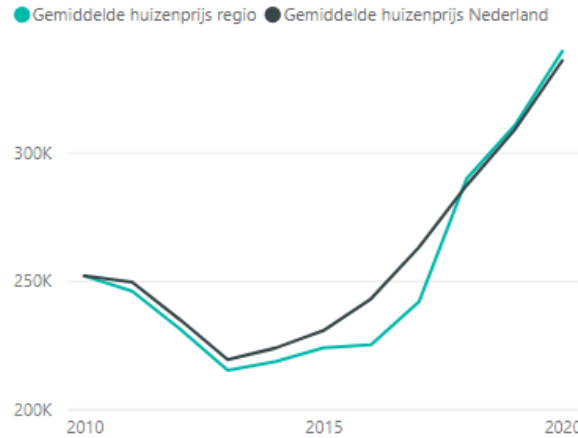
Koopwoningen
Huurwoning – eigendom woningcorporatie
Huurwoning – eigendom overig
Eigendom onbekend

Wonen: gemiddelde huizenprijzen

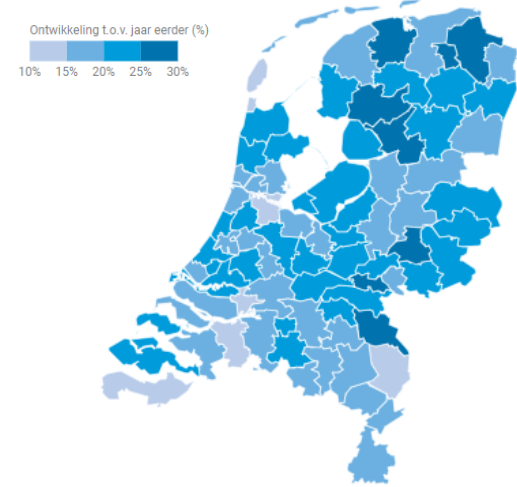
Gemiddelde huizenprijzen (2020)

Prognose ontwikkeling huizenprijzen (2020)

Woningmarkt cijfers Q2 2021 (NVM)

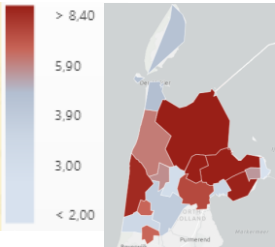
In 2020 was de gemiddelde huizenprijs in de regio 339.510 euro en lag daarmee een fractie hoger dan het landelijk gemiddelde van 335.849 euro. Opvallend is de veel lagere gemiddelde huizenprijs in Den Helder (195.946 euro) en Hollands Kroon (256.800 euro). De gemiddelde huizenprijs is het hoogst in Bergen (549.858 euro), gevolgd door Heiloo (439.156 euro).

In de periode 2018-2020 is de gemiddelde stijging van de huizenprijzen in Noord-Holland Noord nagenoeg gelijk aan het landelijke gemiddelde. In de cijfers tot 2020 zijn de eventuele gevolgen van Covid-19 nog niet volledig meegenomen. Deze zien we wel terug in de woningmarkt cijfers van de NVM. De kaart geeft de ontwikkeling van de huizenprijzen weer in Q2 2021 vergeleken met Q2 2020. In Nederland stegen de huizenprijzen gemiddeld met 20%. In de regio Den-Helder/Texel (12%) was de stijging fors minder dan gemiddeld; in de regio's Kop van Noord-Holland (21%), Alkmaar e.o. (21%) en West-Friesland (22%) was de stijging iets groter dan gemiddeld.

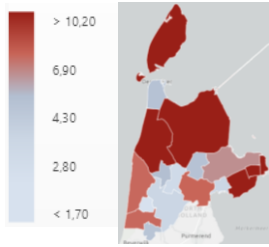
Wonen: afstand tot voorzieningen

Gemiddelde afstand tot... (in km)

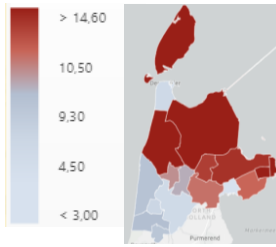
Bioscoop (2020)

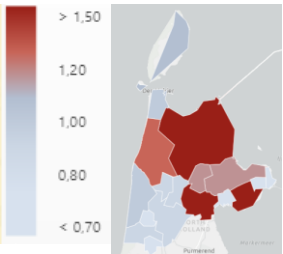
Podiumkunsten (2019)

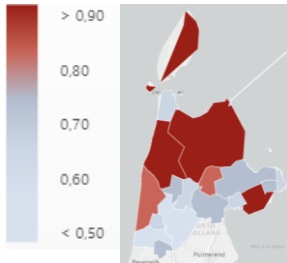
Ziekenhuis (2019)

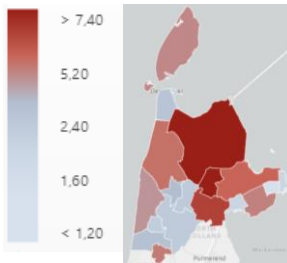
Grote supermarkt (2020)

Kinderdagverblijf (2020)

Basisschool (2019)

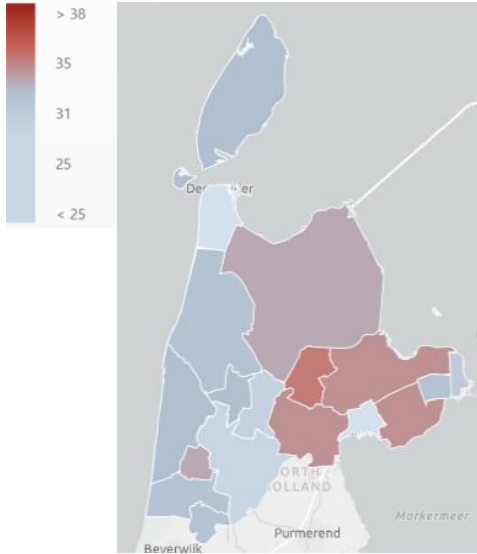
Bioscopen zijn voor de gemeenten relatief dichtbij (gemiddeld 6 kilometer ten opzichte van 9 kilometer in de rest van Nederland), terwijl de afstand tot podiumkunsten gemiddeld een kilometer verder is.

Ook ziekenhuizen zijn voor de bewoners gemiddeld een kilometer verder weg dan in de rest van Nederland. De afstand tot een grote supermarkt en een kinderdagverblijf is voor iedere inwoner gemiddeld: ongeveer 1 kilometer.

Binnen de regio zien we grote verschillen: in sub-regio Alkmaar en omgeving zijn voorzieningen over het algemeen veel dichterbij dan in de Kop van Noord-Holland of West-Friesland. Uitzondering in de sub-regio's zijn de grote steden. In Den Helder, Enkhuizen en Hoorn zijn voorzieningen ook dichterbij dan in de rest van de regio.

Maatschappelijke betrokkenheid

Percentage personen dat vrijwilligerswerk doet (2016)

In Noord-Holland Noord wordt gemiddeld iets meer vrijwilligerswerk gedaan (33%) dan landelijk gemiddeld (32%).

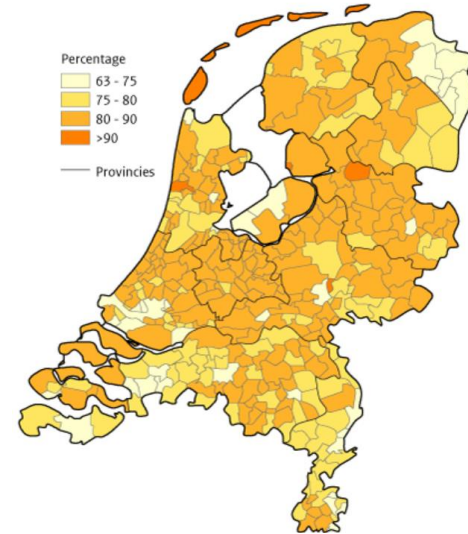
Vergelijken we deze kaart met de adressendichtheid zien we een duidelijke parallel: hoe minder verstedelijkt de gemeente is, hoe meer vrijwilligerswerk er wordt gedaan.

Opkomstpercentage Tweede Kamerverkiezingen (2021)

Het gemiddelde opkomstpercentage bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 in de regio Noord-Holland Noord ligt met 82,3% hoger dan het landelijke opkomstpercentage (78,7%).

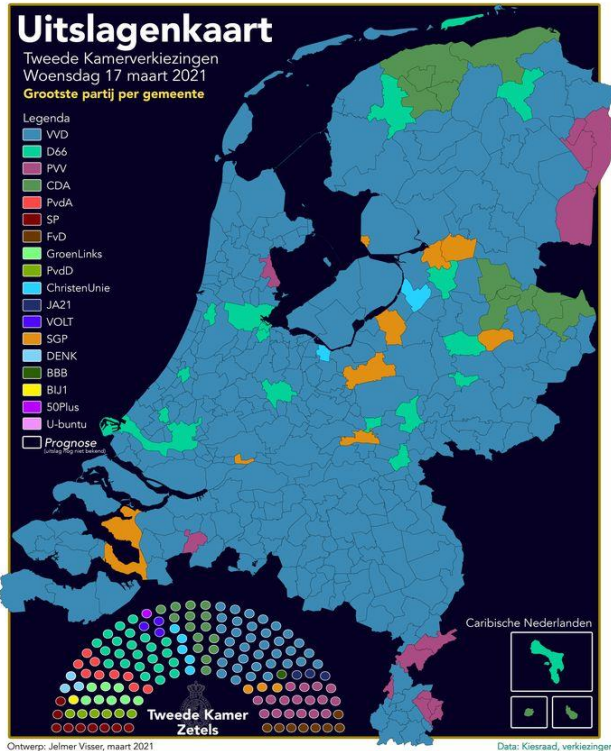
De gemeenten met het hoogste opkomstpercentage zijn Castricum (93,2%), Texel (92,2%) en Heiloo (87,9%). In het regionaal gemiddelde compenseren zij de lage opkomst in Den Helder (72,6%), Heerhugowaard (76,1%) en Hoorn (76,3%).

De opkomstcijfers in de sub-regio Alkmaar liggen gemiddeld hoger dan in de andere sub-regio's.

Maatschappelijke betrokkenheid: politieke voorkeur

Stemgedrag Tweede Kamerverkiezingen 2021

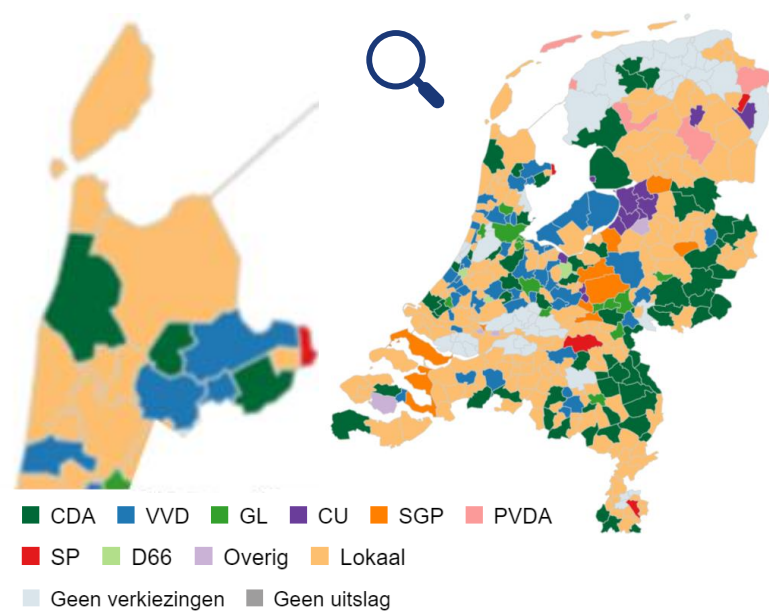

Tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in 2021 is de VVD veruit in de meeste gemeenten tot de grootste partij verkozen, zo ook in Noord-Holland Noord. Zonder uitzondering werd de VVD de grootste partij in alle Noord-Hollandse Noordse gemeenten.

De gemeenteraadsverkiezingen van 2018 laten een andere verdeling zien: in de meeste gemeenten werden lokale partijen het grootst.

Dat geldt niet voor de sub-regio West-Friesland: in deze gemeenten (m.u.v. Drechterland) werd een landelijke partij de grootste. Dat geldt ook voor Schagen (Kop van Noord-Holland).

Stemgedrag gemeenteraadsverkiezingen 2018

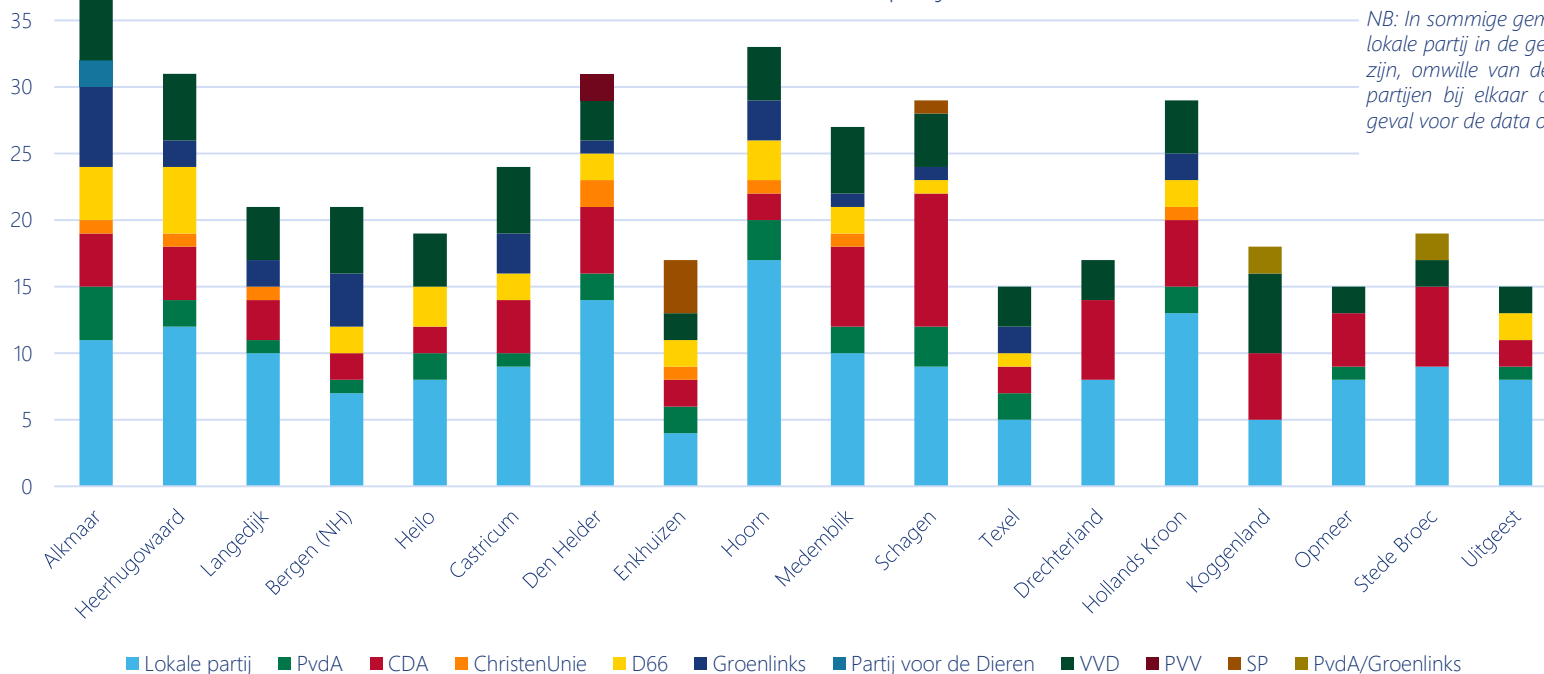

Maatschappelijke betrokkenheid: politieke voorkeur (II)

De regio kent een veelheid aan lokale partijen. Zij bezetten veruit de meeste gemeenteraadszetels in Noord-Holland Noord (bij elkaar 159 zetels). Van de landelijke partijen zijn het CDA (72 zetels) en de VVD (68 zetels) de grootste partijen.

In de grafiek valt op dat de gemeenten Drechterland, Koggenland, Opmeer en Stede Broec maar weinig politieke versplintering vertonen: alle zetels in de raad worden door drie of vier partijen bezet.

*NB: In sommige gemeenten zit meer dan één lokale partij in de gemeenteraad. In de figuur zijn, omwille van de leesbaarheid, de lokale partijen bij elkaar opgeteld. Dat is **niet** het geval voor de data op de volgende pagina.*

Maatschappelijke betrokkenheid: politieke versplintering

	Aantal raadszetels	Aantal partijen
Alkmaar	39	11
Bergen	21	8
Castricum	25	10
Den Helder	31	12
Drechterland	17	5
Enkhuizen	17	9
Heerhugowaard	31	9
Heiloo	19	8
Hollands Kroon	29	10
Hoorn	35	14
Koggenland	19	5
Langedijk	21	9
Medemblik	27	10
Opmeer	15	5
Schagen	29	10
Stede Broec	19	6
Texel	15	7
Uitgeest	17	7

De vorige pagina laat zien dat er een veelheid aan partijen zitting neemt in de Noord-Holland Noordse gemeenteraden.

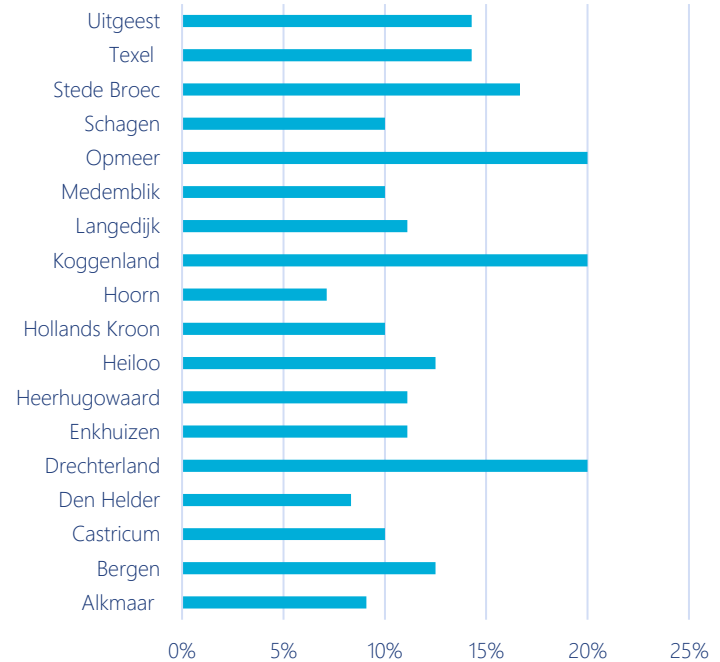
In de tabel staat per gemeente het aantal raadszetels en het aantal politieke partijen dat in de gemeenteraad zit.

De grafiek laat de mate van politieke versplintering zien: het gemiddeld aantal zetels per fractie, als deel van het totaal aantal raadszetels. Hoe kleiner het percentage, hoe meer versplintering.

In Bergen zijn er 21 raadszetels verdeeld over 8 partijen. Dit betekent dat een fractie bestaat uit gemiddeld 2,6 raadszetels. Dit is 7% van het totaal aantal raadszetels in deze gemeente. In Stede Broec zijn er 19 raadszetels te verdelen over 6 partijen. Dit betekent een gemiddelde fractiegrootte van een ruim 3 zetels, wat 17% van het totaal aantal raadszetels is. De gemeenteraad van Stede Broec is dus relatief minder gefragmenteerd dan die van Bergen.

Voor ongeveer twee derde van de Noord-Holland Noordse gemeenten geldt dat een gemiddelde fractie bestaat uit 10% van het totaal aantal raadszetels. Overigens wijkt de politieke fragmentatie in Noord-Holland Noord niet veel af van die in Friesland en Groningen. Alleen de gemeenteraden van Stede Broec, Drechterland en Opmeer zijn opvallend minder gefragmenteerd.

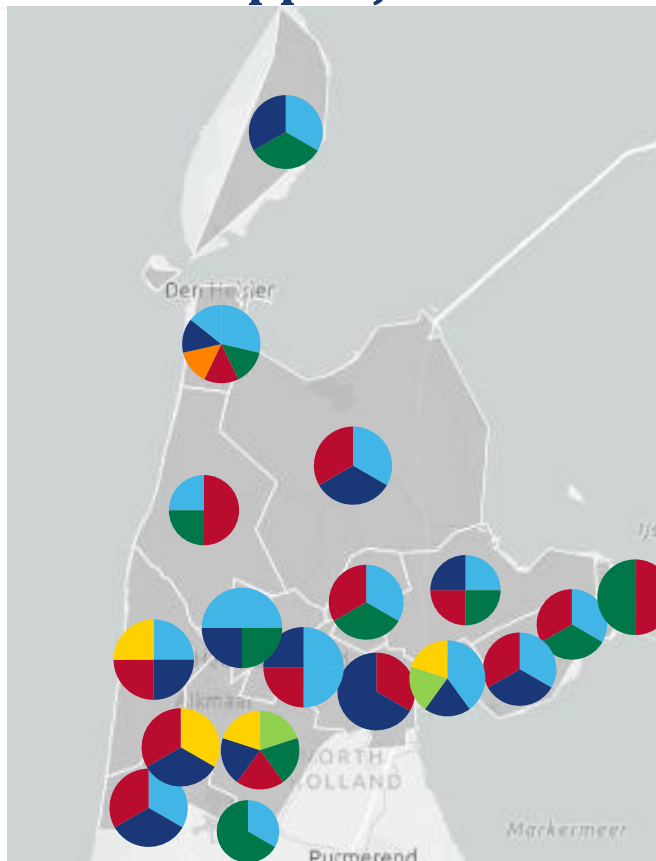
Gemiddeld aantal zetels per fractie als deel van het totaal aantal raadszetels

Definitie politieke fragmentatie: Er zijn in de volksvertegenwoordiging meer partijen vertegenwoordigd zijn dan voorheen; er zijn meer partijen nodig om een meerderheidscoalitie te vormen en de omvang van de gemiddelde politieke fractie neemt af (Herweijer en Lunsing, 2016).

Figuur is exclusief burgemeesters

Maatschappelijke betrokkenheid : politieke voorkeur (III)

Samenstelling colleges excl. burgemeesters (2021)

PvdA CDA VVD D66
Groenlinks ChristenUnie

Lokale partijen in het college

Schagen

- JessLokaal

Medemblik

- Gemeentebelangen Medemblik

Hoorn

- Sociaal Hoorn
- Fractie Tonnaer

Stede Broec

- Open en Duidelijke Stede Broec

Opmeer

- Gemeentebelangen Opmeer

Hollands Kroon

- Senioren Hollands Kroon

Drechterland

- Progressief Drechterland

Texel

- Texels Belang

De colleges van B&W in Noord-Holland Noord bestaan veelal uit een combinatie van lokale en landelijke partijen.

Opvallend is dat de meeste gemeenten coalities hebben van 2 of 3 partijen. Uitzondering hierop zijn Medemblik met een coalitie van 4 partijen, Hoorn met een coalitie van 5 partijen en Den Helder met een coalitie van 7 partijen.

Slechts in vier gemeenten zit er geen wethouder van een lokale partij in het college. Van de landelijke partijen leveren CDA (15), VVD (12) en PvdA (9) de meeste wethouders. Groenlinks en D66 zijn een enkele keer in zuidelijke gemeenten terug te vinden, terwijl ChristenUnie in het noordelijke Den Helder goed is voor een zetel.

Den Helder

- Beter voor Den Helder
- Stadspartij Den Helder

Castricum

- De VrijeLijst

Heerhugowaard

- Dijk&Waardse Onafhankelijke Partij
- Senioren Heerhugowaard

Langedijk

- Dorpsbelang Langedijk
- Hart voor Langedijk

Bergen (NH)

- KIES Lokaal

Uitgeest

- Uitgeest Vrije Partij

rijksuniversiteit
groningen

campus fryslân

4

Het economisch ecosysteem

Inleiding: het economisch ecosysteem

Wat bedoelen we met het economisch ecosysteem?

Het economisch ecosysteem bestaat enerzijds uit de economische kenmerken van het gebied en anderzijds uit de belangrijkste economische actoren in de regio.

Economische kenmerken

De economische kenmerken brengen wij in beeld op basis van de *entrepreneurial ecosystems*-benadering zoals ontwikkeld door prof. Erik Stam. Deze benadering vertrekt vanuit de gedachte dat regio's voor hun economische ontwikkeling gebaat zijn bij productief ondernemerschap, in de vorm van nieuwe groeiende ondernemingen en ondernemend gedrag in bestaande organisaties. Productief ondernemerschap resulteert in waardecreatie op allerlei vlakken, zoals werkgelegenheid, groei in toegevoegde waarde of welzijn. Om dit productief ondernemerschap te laten floreren, is een effectief ecosysteem nodig, waarin verschillende elementen (actoren en factoren) samenwerken om de condities te scheppen voor ondernemerschap.

De benadering maakt onderscheid tussen randvoorwaarden die niet op korte termijn te beïnvloeden zijn en iets gemakkelijker beïnvloedbare systeemelementen. Dit zijn als het ware de knoppen waaraan kan worden gedraaid om het ecosysteem te versterken.

We zijn benieuwd naar deze variabelen in Noord-Holland Noord. We brengen verschillende indicatoren in beeld. Daarvoor moeten we data op gemeenteniveau aggregeren naar regioniveau. Helaas is niet voor elke variabele gemeentelijke data voorhanden.

Berenschot

Wat we wel in beeld kunnen brengen, zijn:

- Systeemelementen: talent, nieuwe kennis en intermediaire diensten
- Randvoorwaarden: formele instituties, ondernemerschapscultuur, fysieke infrastructuur en vraag

In de bijlage hebben we een overzicht opgenomen met voor elk van deze variabelen een beschrijving en de bijbehorende indicatoren en databron.

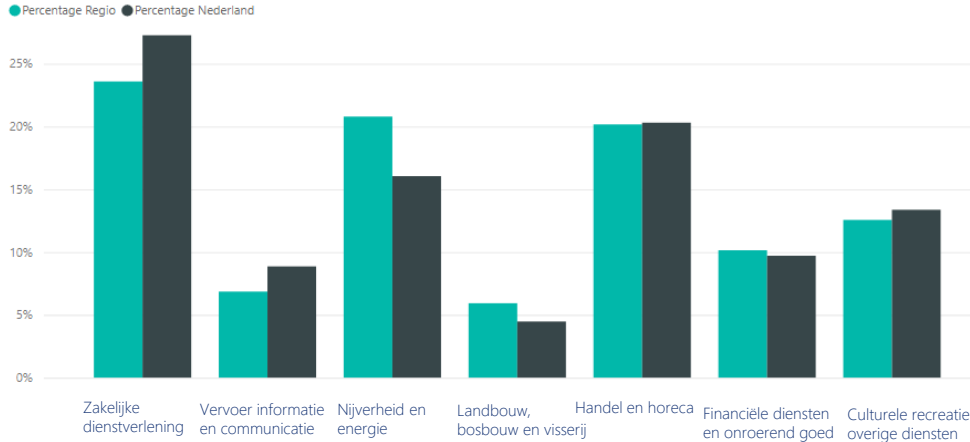
We vullen deze data aan met data over de sectorstructuur. Door *sectoren* in kaart te brengen, ontstaan meer mogelijkheden om te differentiëren tussen regio's.

Economische actoren

In de regio werken naast overheden ook bedrijven en kennisinstellingen, individueel en samen (bijvoorbeeld in triple helix samenwerkingen), aan maatschappelijke opgaven, waaronder de groei van de bedrijvigheid. Een aantal van deze spelers zullen wij in fase 2 bevragen over het functioneren van het BRE Noord-Holland Noord.

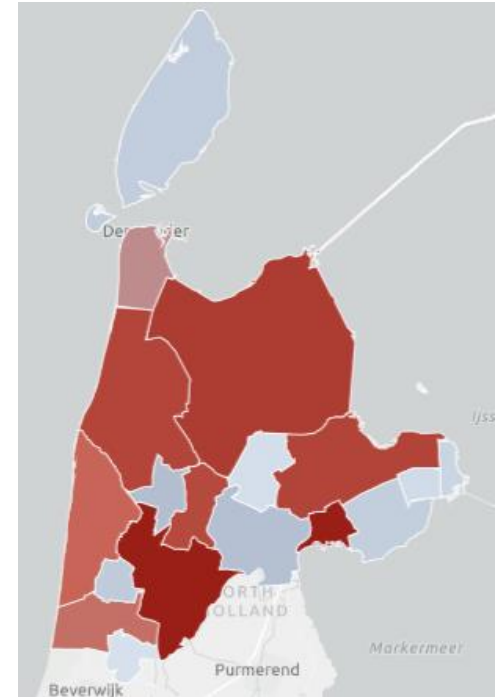
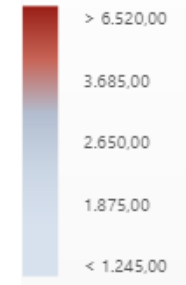
Sector structuur

Sector structuur (2020)

De sectorstructuur van Noord-Holland Noord wijkt op bepaalde punten af van de gemiddelde sectorstructuur in Nederland. Een gemiddelde gemeente buiten Noord-Holland Noord heeft aanzienlijk meer bedrijfsvestigingen in de zakelijke dienstverlening. Daarentegen is de nijverheid en industrie, en in mindere mate de landbouw, bosbouw en visserij, in regio Noord-Holland Noord groter dan gemiddeld.

Spreiding bedrijfsvestigingen (2020)

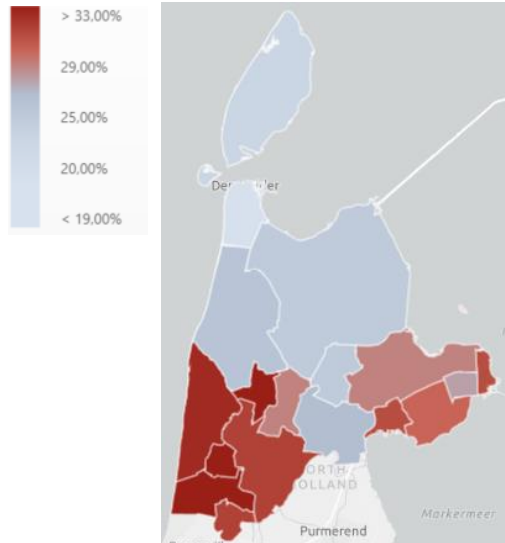
De gemeenten in Noord-Holland Noord huisvesten 4% van het totaal aantal bedrijfsvestigingen in Nederland. Veruit de meeste bedrijven in de regio zijn gevestigd in Alkmaar.

Het aantal bedrijfsvestigingen per inwoner is echter niet het grootst in Alkmaar, maar in Den Helder (17,4 vestigingen per inwoner), gevolgd door Stede Broec, Heerhugowaard en Hoorn. Het aantal vestigingen per inwoner is het laagst op Texel.

Ecosysteem voor ondernemerschap – systeemkenmerk *Talent*

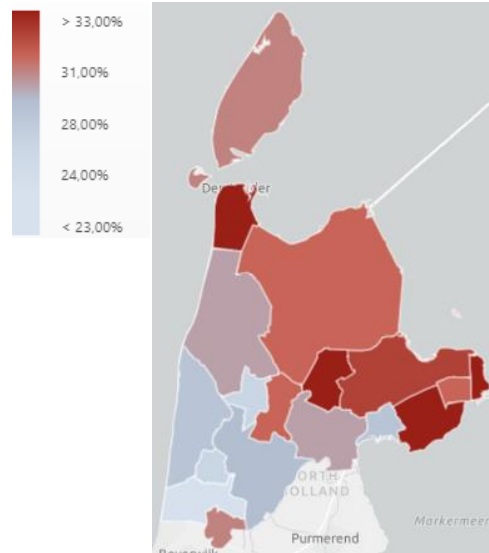
Aandeel hoogopgeleiden (15-75 jaar) (2019)

Hoog: hbo of wo.

Aandeel laagopgeleiden (15-75 jaar) (2019)

Laag: basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).

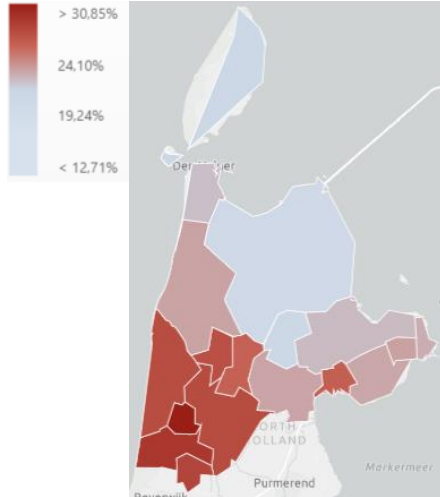
Het aandeel hoogopgeleiden in Noord-Holland Noord is iets hoger (29,19%) dan in de rest van Nederland (28,96%). Het valt op dat veruit de meeste hoogopgeleiden in de het zuidwesten van de regio wonen (sub-regio Alkmaar en omgeving).

Het aandeel laagopgeleiden is in Noord-Holland Noord net wat lager (28,61%) dan in de rest van Nederland (28,92%).

Ecosysteem voor ondernemerschap – systeemkenmerken

Intermediaire diensten en Nieuwe kennis

Intermediaire diensten (% bedrijven in zakelijke dienstverlening) (2021)

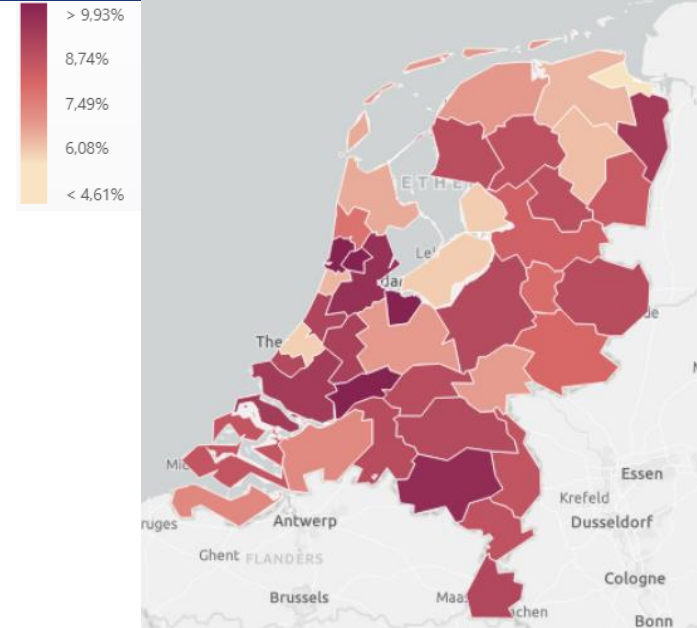

Het aantal bedrijfsvestigingen in de zakelijke dienstverlening ligt in de regio Noord-Holland Noord net iets onder het landelijk gemiddelde: 23,3% ten opzichte van 24,5% landelijk.

Het grootste aandeel intermediaire diensten zien we in het zuidwestelijke deel van Noord-Holland Noord.

Berenschot

Nieuwe kennis (% investeringen in research & development) (2018)

In Noord-Holland Noord wordt er minder geïnvesteerd in R&D dan landelijk gemiddeld (7,8%). COROP-regio Alkmaar e.o. investeert wel meer (7,2%) dan COROP-regio Kop van Noord-Holland en West-Friesland (5,7%).

Ecosysteem voor ondernemerschap – randvoorwaarde

Formele Instituties

Aantal opgestapte wethouders (2015-2020)

Tussen 2015 en 2020 zijn er verspreid over de gemeenten in de regio in totaal 47 wethouders opgestapt. Dit is een kleine 7% van het aantal opgestapte wethouders (684) in Nederland.

Alleen in gemeente Medemblik is in deze periode geen enkele wethouder opgestapt.

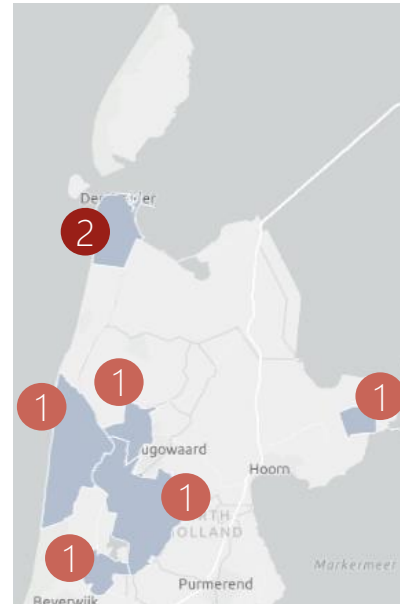
Het vroegtijdig beëindigen van een ambtstermijn kan verschillende motieven hebben. We onderscheiden de motieven politiek (bijv. een coalitiebreuk of breuk in de fractie), integriteit en persoonlijk (bijv. gezondheid of een nieuwe baan).

Het aantal wethouders dat opstapte om politieke of integriteitsredenen was in de huidige bestuursperiode (data over 2018-2020) fors lager dan in de periode ervoor (data 2015-2017): 12 om 27!*

In de huidige besturen stapten de meeste wethouders op in Opmeer en Bergen (beiden 4).

* In 2019 en 2020 stapten bovendien 8 wethouders op om persoonlijke redenen. In de bestuursperiode daarvoor gebeurde dat in zijn geheel niet.

Gemeenten met integriteitsschendingen (2013-2020)

Een integriteitsaffaire betreft het overtreden van geldende morele waarden, normen en regels. Dit kunnen ook (per partij verschillende) interne regels zijn (zie begrippenlijst in bijlage).

Tussen 2013 en 2019 waren er 281 integriteitsschendingen in Nederland, waarvan 7 in de regio Noord-Holland Noord: 2 daarvan vonden plaats in de gemeente Den Helder en in de gemeenten Alkmaar, Bergen, Uitgeest, Langedijk en Stede Broec vond 1 integriteitsschending plaats.

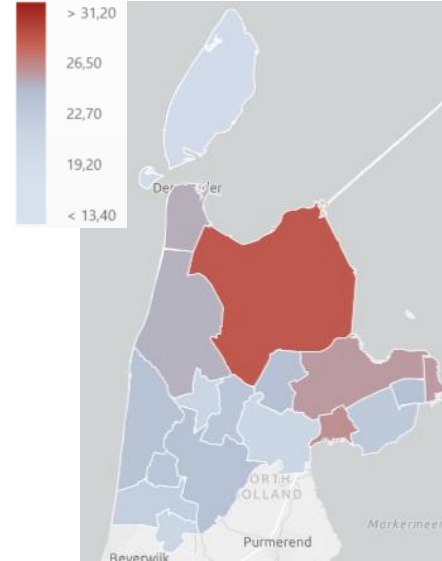
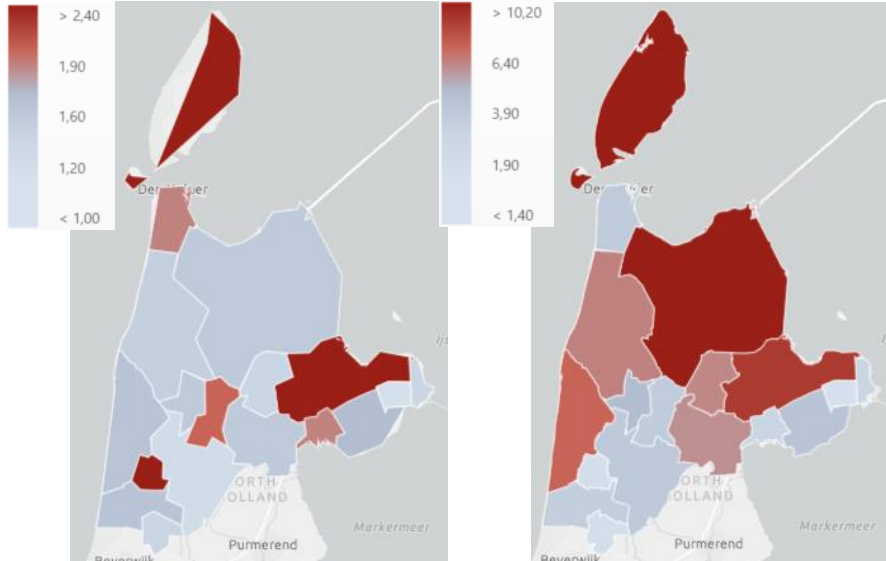
Ecosysteem voor ondernemerschap – randvoorwaarde

Fysieke Infrastructuur

Gemiddelde afstand in km tot:
Hoofdverkeersweg (2020)

Treinstation (2019)

Gemiddelde woon-werk afstand
(2019)

De gemiddelde woon-werkafstand in Noord-Holland Noord is iets korter (22 km) dan het landelijk gemiddelde (23 km). Uitschieter is Hollands Kroon met 27 km.

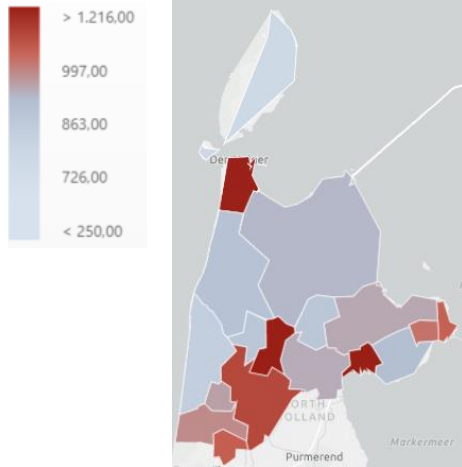
Opvallend is de relatief korte woon-werkafstand voor de inwoners van Texel: zij hebben zelfs de kortste reisafstand van alle inwoners van Noord-Holland Noord. Dit duidt erop dat veel van hen op het eiland werken, of in gemeenten vlakbij.

De gemiddelde afstand tot een oprit van een hoofdverkeersweg is voor de regio Noord-Holland Noord gelijk aan het landelijk gemiddelde (2 km). Uitschieters zijn Heiloo, Medemblik en (logischerwijs) Texel. De gemiddelde afstand tot een treinstation is voor de regio Noord-Holland Noord lager (5km) dan het landelijk gemiddelde (7 km). Wel zien we grote verschillen binnen de regio: de gemeenten aan de zuidkant van de regio en Den Helder zijn veel beter ontsloten via het spoor dan de gemeenten in het midden en aan de noordkant.

Ecosysteem voor ondernemerschap – randvoorwaarden

Ondernemerschapscultuur en Vraag

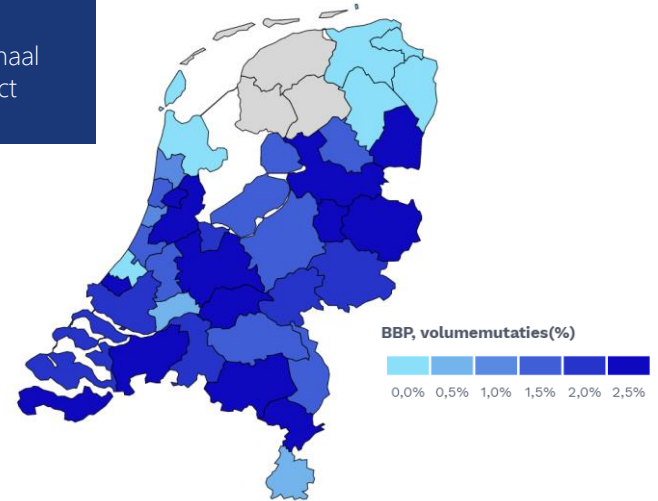
Aantal bedrijfsoprichtingen per 1.000 vestigingen (2019)

In Noord-Holland Noord worden vergeleken met Nederland veel bedrijven opgericht: 970 per 1000 vestigingen vergeleken met 908 in de rest van Nederland.

De gemeenten waar de meeste oprichtingen plaatsvinden zijn Den Helder, Hoorn, Heerhugowaard, Uitgeest en Alkmaar. Op de kaart zien we hier grote regionale verschillen.

Bruto Regionaal Product (2018)

Met gemiddeld 0,75% ligt het Bruto Regionaal Product (BRP) van Noord-Holland Noord lager dan in de rest van Nederland (1,73%). Het valt op dat er binnen de regio een groot verschil is: het BRP van de Kop van Noord-Holland is 0,3% en Alkmaar e.o. 1,2%.

Desalniettemin heeft Alkmaar e.o. nog steeds een lager BRP dan andere COROP-regio's in de provincie, m.u.v. Haarlem (ook een BRP van 1,2%). Het BRP van IJmond is 1,5%, van de Zaanstreek 3,4%. Maar ook in deze COROP-regio's is het BRP flink lager dan in Groot-Amsterdam (5,3%).

Economische actoren

Welke economische actoren zitten er in het online (website en Twitter) netwerk van gemeenten en het waterschap in Noord-Holland Noord?

	Binnen Noord-Holland Noord	Buiten Noord-Holland Noord
Brancheorganisaties/ platforms	Westfriese bedrijvengroep, ASPB Schoorsteenveger, GP Groot, Marktevenementen, Thuis 072, KAVB	Klachtenmeldpunt Aanbesteden
Publiek-private samenwerking		
Bedrijfsterreinen	De Boekelermeer	
Bedrijven	Windpark Texel, Zwemscore, 360Graden.in, Kuulo, Onlineafspraken, In2Cats, Kuin BV, Windpark Wieringermeer, Blue Reactor Systems	
Kennisinstellingen		

**rijksuniversiteit
 groningen**

campus fryslân

5

Het maatschappelijk ecosysteem

Inleiding: het maatschappelijke ecosysteem

Wat bedoelen we met het maatschappelijk ecosysteem?

Met het maatschappelijke ecosysteem bedoelen we ten eerste, het gebied dat vanuit het perspectief van inwoners doorgaat als 'de regio' en ten tweede de maatschappelijke actoren die zich inzetten voor het realiseren van maatschappelijke opgaven.

De regio vanuit inwonersperspectief

We hebben het gebied van het BRE gedefinieerd aan de hand van de dataset 'interbestuurlijke samenwerking 2020'. We definiëren de regio dus vanuit het perspectief van de overheid.

Het is de vraag in hoeverre deze bestuurlijke definitie van de regio samenvalt met de maatschappelijke definitie. Wat is 'de regio' vanuit het perspectief van inwoners? Waar wonen, werken en recreëren zij, waar maken ze gebruik van voorzieningen en waar hebben ze sociale contacten? Een analyse van het zogenaamde *daily urban of rural system* geeft inzicht in het maatschappelijke ecosysteem.

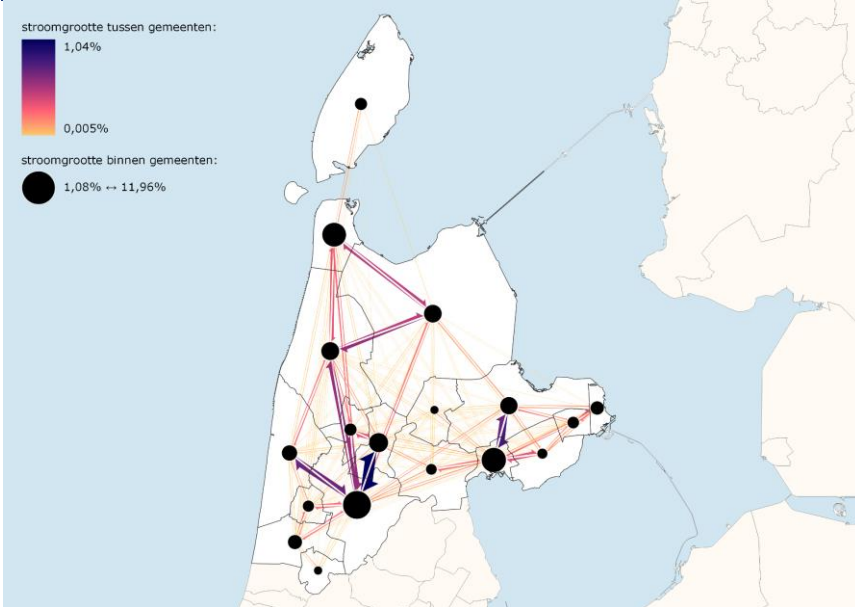
Maatschappelijke actoren

In de regio zetten inwoners en maatschappelijke actoren zich in tal van vormen (al dan niet formeel georganiseerd) in voor het realiseren van maatschappelijke opgaven. Een aantal van deze actoren zullen wij in fase 2 bevragen over het functioneren van het BRE Noord-Holland Noord.

Verplaatsingen van inwoners binnen Noord-Holland Noord

Mobiliteitsstromen tussen gemeenten als percentage van alle mobiliteit binnen de regio Noord-Holland Noord

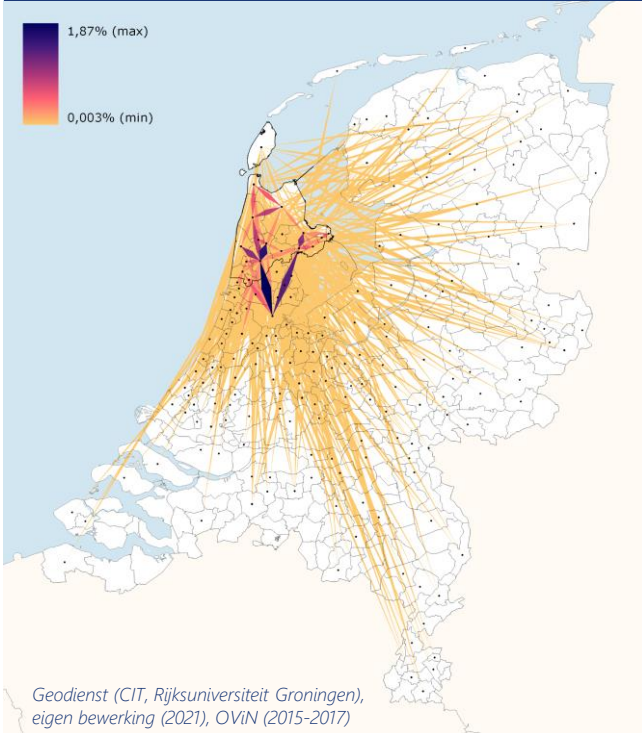
Geodienst (CIT, Rijksuniversiteit Groningen), eigen bewerking (2021), OViN (2015-2017)

In de afbeelding links worden de verplaatsingen van inwoners binnen de regio Noord-Holland Noord weergegeven. De gekleurde strepen staan voor de grootte van de verkeersstroom tussen gemeenten (hoe donkerder hoe groter de stroom). De zwarte stip staat voor de stroomgrootte binnen de gemeente (des te groter des te groter is de stroom). Uit het overzicht komen de volgende trends naar voren:

- Van het totaal aantal verplaatsingen binnen de regio vindt **74% binnen een gemeente** en **26% tussen twee gemeenten** plaats. Inwoners van de regio bewegen zich dus overwegend binnen de grenzen van hun woongemeente.
- In de verplaatsingspatronen binnen regio Noord-Holland zien we de drie bestuurlijke sub-regio's duidelijk terugkomen.
 - **Alkmaar** is een hub binnen de sub-regio Alkmaar en voor gemeente Schagen. Verplaatsingen van en naar deze gemeente vinden voornamelijk – in volgorde van stroomgrootte – plaats met **Heerhugowaard, Bergen en Schagen**.
 - **Hoorn** is de hub binnen sub-regio West-Friesland. De grootste verplaatsingsstromen zijn er tussen Hoorn enerzijds en **Medemblik en Drechterland** anderzijds.
 - In de sub-regio Kop van Noord-Holland is geen duidelijke hub: **de verplaatsingsstromen tussen Hollands Kroon, Schagen en Den Helder zijn nagenoeg even groot**.
 - De verplaatsingsstromen binnen de sub-regio's West-Friesland en Kop van Noord-Holland zijn kleiner dan binnen de sub-regio Alkmaar. Dit is logisch: sub-regio Alkmaar is een dichtbevolkt gebied.

Verplaatsingen van inwoners buiten de regio

Interne en externe mobiliteitsstromen als percentage van alle mobiliteit van, naar of binnen de regio Noord-Holland Noord

In de afbeelding links staan alle verplaatsingen van inwoners binnen en buiten de regio. Hoe paarser de kleur, des te meer verplaatsing er plaatsvinden. Uit dit overzicht komt het volgende beeld naar voren:

- Maar liefst **88%** van alle bewegingen van en naar gemeenten in Noord-Holland Noord **blijft binnen deze regio**. Daarvan vindt het grootste deel van de verplaatsingen *binnen* een gemeente plaats (zie vorige pagina).
- Als we de intragemeentelijke verplaatsingen buiten beschouwing laten (en dus alleen kijken naar verplaatsingen tussen gemeenten), zien we dat **65%** binnen de regio blijft. Ter illustratie: in de regio Friesland is dit met 73% aanzienlijk meer; in de regio Groningen nagenoeg gelijk (66%) en in de regio Noordoost Brabant aanzienlijk minder (49%).
- De grootste stromen tussen gemeenten in Noord-Holland Noord en gemeenten buiten de regio zijn van en naar **Amsterdam** (in volgorde van stroomgrootte, verplaatsingen tussen Amsterdam en Alkmaar, Hoorn, Castricum en Bergen). Ook tussen Alkmaar enerzijds en **Haarlem** en **Zaanstad** anderzijds vinden relatief veel bewegingen plaats.
 - NB: zoals gezegd nemen de verplaatsingen tussen gemeenten (maar) 26% van alle vervoersbewegingen in.

Maatschappelijke actoren

Welke regionale maatschappelijke actoren zitten er in het online (website en Twitter) netwerk van gemeenten en waterschappen in Noord-Holland Noord? *NB: dikgedrukt komen zowel in website- als in Twitternetwerk voor*

Regionaal

Media

Natuur & recreatie Recreatieschap Westfriesland, Holland boven Amsterdam, Landouwportaal, Geestmerambacht, Natuurwegwijzer, Westfriese Omringdijk, Groen Kapitaal, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, VVV Hart van Noor-Holland, Ontdek regio Alkmaar, Noord-Hollandpad, VVV Texel, Kijk Luister Dijk

Openbaar vervoer Doelgroepenvervoer West-Friesland, Hugohopper, Poort van Hoorn, Regiotaxi Westfriesland, Mobipunt,

Wonen Wonen Plus Welzijn, Lekker blijven wonen, Woonmatch Westfriesland, Woongemak is Kinderspel, Huurzone, Flexwonen NHN, Woonmatch Kop van NH, Holenkwartier

NUTS

Duurzaamheid Op Reis Naar 2050, Schoner Holland

Sociaal domein Geriant, Crisisdienst Jeugd NHN, Mantelzorgcentrum, Clusius, Jongerenpunt Check-in, Steunpunt Eenzaamheid, Stichting Leergeld Westfriesland, Jongerenloket Westfriesland, De Kop Werkt, In control of Alcohol, Eveen, Magenta Zorg, Noord-Holland Actief, 08008115, Jongerenwerk BUCH, Noordkop voor Elkaar, De Westfriese Knoop, Gezond NHN, Op Kop, RPAhn, Dierenambulance Hoorn, Team Vrijwillig, Horizon College, Two2Tango, Noordwest Ziekenhuisgroep, Eigen Plan, Banenmarkt NHN, De SMD, GGZ Hollands Noorden, AristoZorg, MET Heerhugowaard, Wegwijzer Dementie, Horizon Zorgcentrum, Netwerk Dementie NHN, Omring, Parlan, GGZ NHN, Zorgdragers, BuroFlo, Vrijwilligers NH, RMC Westfriesland,

Verenigingen / maatschappelijke initiatieven NHNNext, Deeltuinen, Water land en dijken, KBO Noord-Holland, Samen Duurzaam, Voedselbank Kop van Noord, Voedselbank Westfriesland, Schuldhulpmaatje Westfriesland, Westfries Genootschap

Sport, kunst en cultuur Bibliotheek Kennermerwaard, Archeologie West-Friesland, Regionaal Archief Alkmaar, Theater de Kampanje, Museum Molen, Grote Kerk Alkmaar, MAK Blokweer, Hulpverlening Westfriese Kerken, **Museum Kaap Skil**, Korenmolen De Hoop, Ode aan de Hollandse Waterlinies, Zuiderzee Museum

Berenschot

rijksuniversiteit
 groningen
 campus fryslân

6

Verbindingen tussen de ecosystemen

Inleiding: verbindingen tussen de ecosystemen

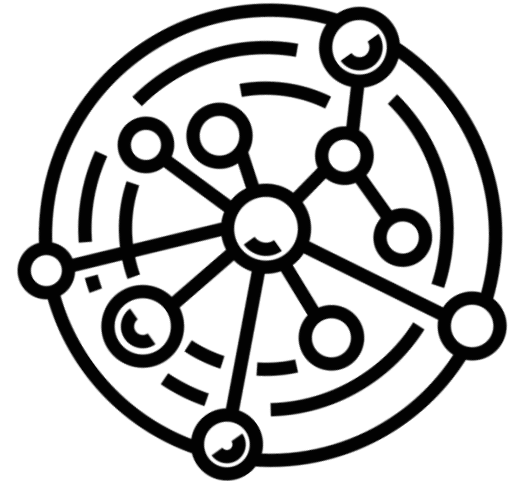
Hoe werken actoren uit het bestuurlijke, economische en maatschappelijke ecosysteem samen aan publieke waarde?

Publiekewaardecreatie is niet een exclusief domein van de overheid. In een regio werken de bestuurlijke, economische en maatschappelijke actoren individueel en samen aan de aanpak van maatschappelijke opgaven.

In het onderzoek gaan we op zoek naar het verbindend vermogen van de overheden in het BRE met de maatschappelijke en economische actoren in de regio. Als onderdeel van deze 'foto' brengen we de feitelijke verbindingen in kaart:

1. We belichten de samenwerkingsverbanden waaraan naast overheden ook andere partijen deelnemen.
2. We onderzoeken de online verbindingen tussen overheden en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners.

Dit laatste hebben we gedaan door middel van een analyse van de websites en Twitter accounts van de 16 gemeenten en twee waterschappen. De websites zijn gescraped en middels een zogenaamde hyperlink analyse onderzocht op links naar andere websites. De websites waar de gemeenten en waterschappen naar verwijzen zijn gecodeerd naar type organisatie. Ook is er een scrape gedaan op de Twitter accounts van de 18 gemeenten en het waterschap uit het BRE. Hierbij is gekeken wie er door de gemeenten en waterschappen is getagd (d.w.z. vermeld in een bericht via een link).

Netwerk van gemeenten, provincie en waterschappen in Noord Holland Noord

Leeswijzer

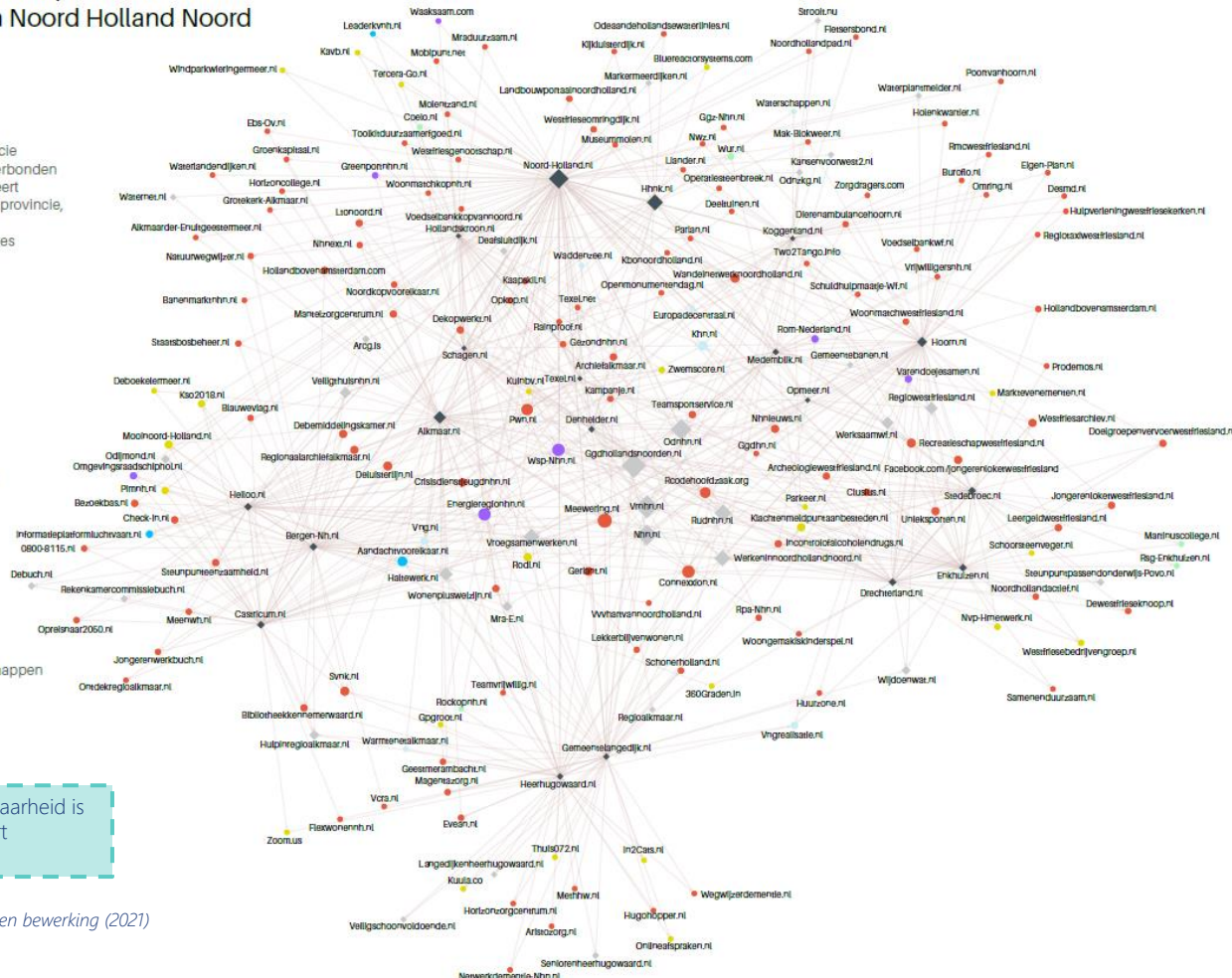
Gemeenten, waterschappen, provincie en andere organisaties zijn online verbonden in een netwerk. Deze figuur visualiseert de verwijzingen op websites van de provincie, gemeenten en het waterschap in Noord-Holland Noord naar websites van andere organisaties.

Grootte = aantal inkomende verwijzingen

Type:

- Publiek-private samenwerking
- Kennisinstelling
- Maatschappelijk
- Bedrijfsleven
- Koepelorganisatie
- Rijksoverheid
- ◆ Overheid (overig)
- ◆ Gemeenten/provincie/waterschappen

In verband met de leesbaarheid is dit figuur tevens als apart document bijgevoegd.

Verbindingen tussen de ecosystemen – Hyperlink analyse

Verbindingen tussen de ecosystemen – Hyperlink analyse (II)

De kaart geeft het online netwerk van de gemeenten in regio Noord-Holland Noord, de provincie Noord-Holland en het waterschap Hollands Noorderkwartier weer. De grootte van de iconen is afhankelijk van het aantal gemeenten, waterschappen of de provincie waardoor deze organisatie is genoemd. Een groot icoon betekent dus dat veel gemeenten/waterschappen/provincie naar deze organisatie verwijzen; bij een klein icoon zijn dit er slechts enkelen.

- In totaal zijn er **215** actoren aanwezig in het netwerk.
 - M.u.v. Alkmaar worden de Noord-Holland Noordse gemeenten met een klein icoon afgebeeld; dat betekent dat ze niet zo sterk met elkaar vernetwerkt zijn (er zijn weinig onderlinge verwijzingen).
- Centraal in het netwerk staan Den Helder, Schagen en Texel (drie van de vier Kop van Noord-Holland gemeenten). Deze gemeenten worden weliswaar niet vaak genoemd door de andere overheden (te zien aan de kleine icoontjes waarmee ze staan afgebeeld) maar zitten wel generiek in het netwerk: zij delen het grootste deel van hun online netwerk met de andere gemeenten.
 - Partijen in het centrum van het netwerk die relatief vaak worden genoemd, zijn:
 - Regionale samenwerkingsverbanden: de Veiligheidsregio, GGD, Omgevingsdiensten en Ontwikkelingsbedrijf NHN
 - Publiek-private samenwerkingen: Energieregio NHN en het Werkgevers Servicepunt
 - Maatschappelijke organisaties: o.a. Regionale Cliëntenorganisatie de Hoofdzaak, MEE & De Wering, Geriant en Connexion

Het bedrijfsleven bevindt zich minder in het centrum en meer aan de randen van het netwerk.

- Buiten het centrum kunnen we een tweetal clusters onderscheiden:

(1) Heiloo, Bergen en Castricum (linksonder)

(2) Heerhugowaard en Langedijk (onder)

Het vormen van een cluster wil zeggen dat deze gemeenten meer verbonden zijn met elkaar en hun eigen netwerk van partners, en relatief minder verbonden zijn met de rest van het netwerk.

- De andere overheden verwijzen vaak naar de provincie Noord-Holland (te zien aan de grote icoon), maar de provincie staat bovenin, buiten het centrum van het netwerk. Dit duidt erop dat de provincie relatief veel min of meer unieke netwerkrelaties heeft. Dit wordt natuurlijk mede bepaald door de *scope* van het netwerk: alleen de gemeenten van Noord-Holland Noord zijn immers als vertrekpunt genomen; de overige Noord-Hollandse gemeenten niet.

Verbindingen tussen de ecosystemen – Twitter

Anders dan het hyperlink-netwerk, ziet het Twitter-netwerk van de Noord-Holland Noordse overheden specifiek op publieke communicatie (klantcontact, aankondigingen, e.d.). Het Twitter-netwerk zegt dus minder over de institutionele verbondenheid van partijen dan het hyperlink netwerk.

Uit de netwerkanalyse van Twitterinteracties komen de volgende hoofdlijnen voor Noord-Holland Noord naar voren:

- In totaal zijn er 99 actoren aanwezig in het Twitternetwerk.
- Het netwerk kent een ronde vorm met een aantal uitlopers:
 - (1) Den Helder (linksboven) staat aan de rand van het netwerk en heeft een duidelijk eigen cluster van partijen waar het mee communiceert.
 - (2) Hetzelfde geldt voor Heerhugowaard (linksonder), al is deze gemeente we meer verbonden met de gemeenten in het centrum van het netwerk.
 - (3) Het waterschap Hollands Noorderkwartier heeft een aantal “eigen” partners waarmee het op Twitter communiceert. Dat past natuurlijk goed bij het feit dat een waterschap zich (veelal) met andere thema’s bezig houdt dan gemeenten.
- De provincie en het waterschap worden door de overheden van Noord-Holland Noord het vaakst genoemd.
- Er zijn relatief veel maatschappelijke partijen vertegenwoordigd in het centrum van het netwerk. Er zijn geen partijen die er echt uitspringen qua aantal interacties.
- Dit geldt wel voor de Veiligheidsregio; dit is samen met de provincie en het waterschap de meest genoemde partij. Dat is niet gek als je bedenkt dat corona het afgelopen jaar dé centrale opgave voor gemeenten is geweest.
- Er zijn relatief weinig partijen uit het bedrijfsleven vertegenwoordigd in het netwerk: daar is op Twitter blijkbaar weinig interactie mee.

rijksuniversiteit
 groningen

campus fryslân

7

Publieke waarde

Inleiding: het perspectief van Publieke Waarde

Wat bedoelen we met publieke waarde?

In het BRE werken overheden met elkaar en met anderen (zoals kennisinstellingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties) samen om maatschappelijke opgaven te realiseren. In toenemende mate maakt de Nederlandse overheid, zowel op het niveau van het Rijk als van provincies en gemeenten, gebruik van het publieke waarde perspectief om zicht te krijgen op de kwaliteit van het (lokaal) bestuur.

Publieke waarde gaat over het korte en lange termijneffecten van het handelen door (samenwerkende) overheidsorganisaties. Of die effecten **van waarde** zijn, bepaalt **het publiek**: individuele burgers die handelen vanuit hun eigen overtuiging over wat goed en rechtvaardig is en die in maatschappelijke processen collectief besluiten (middels volksvertegenwoordiging, maar ook door zich te verenigen in maatschappelijke organisaties of burgerinitiatieven) welke publieke waarde de overheid moet nastreven – en of ze dat goed doet.

Om de publieke waardecreatie tussen gebieden (landen, regio's) te vergelijken, is lange tijd primair gekeken naar **economische welvaart**. De groei van het BBP (of BRP) werd gezien als een belangrijke (de belangrijkste?) indicator voor gerealiseerde publieke waarde.

Het afgelopen decennium heeft zowel binnen de wetenschap als bij beleidsmakers een verschuiving plaatsgevonden: we vinden nu dat publieke waardecreatie gaat over het verbeteren van zowel onze economische welvaart als ons **welzijn** (het geheel van waarden). Maar het is lastig om deze waarden uniform te identificeren en te meten.

Op basis van internationaal wetenschappelijk onderzoek hebben zowel PBL/CBS als Rabobank/Universiteit Utrecht een monitor brede welvaart uitgebracht gericht op regio's. In deze monitor hebben economische welvaart en verschillende aspecten die van invloed zijn op ons welzijn (zoals gezondheid, milieu en veiligheid) een plek.

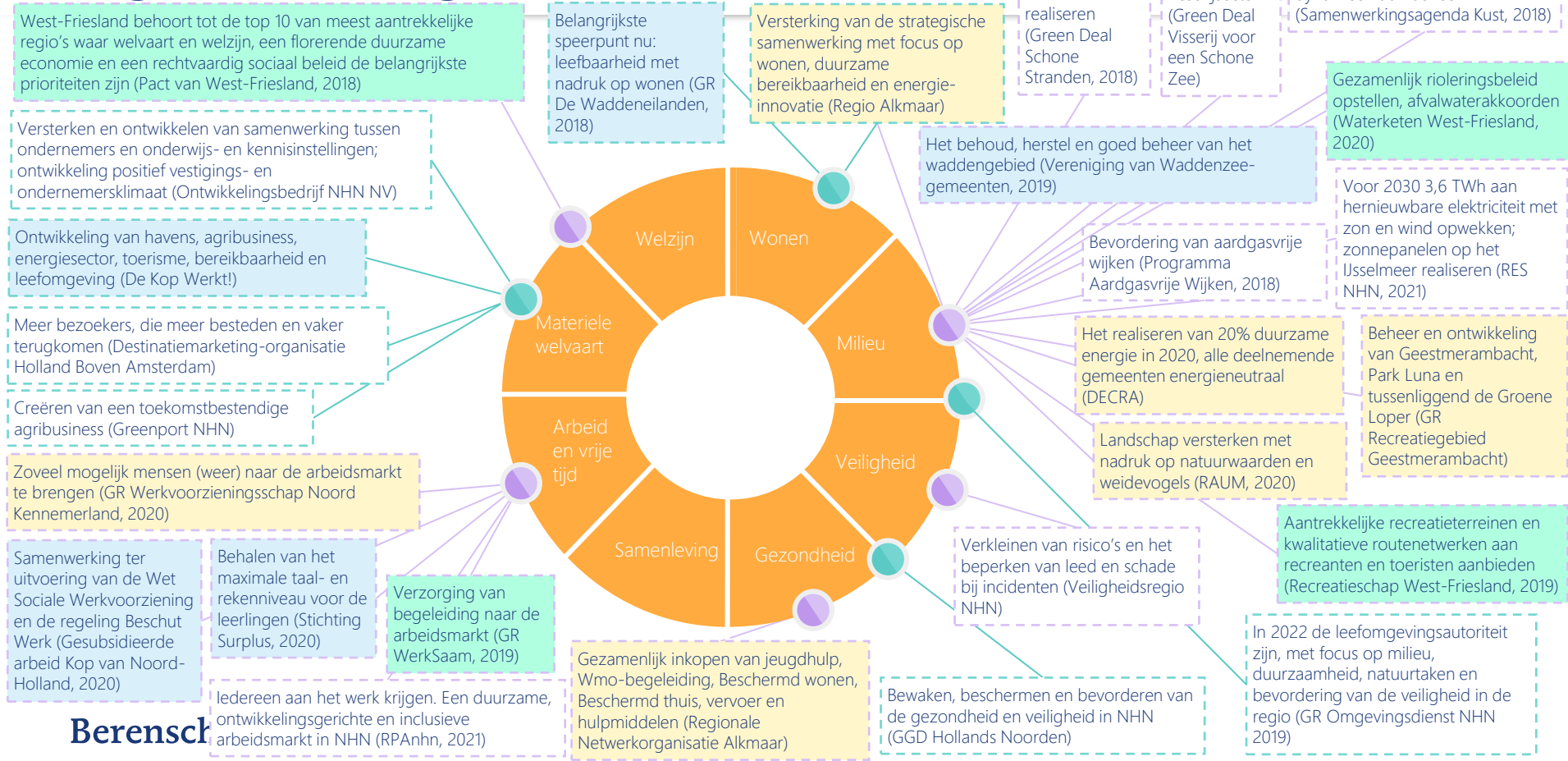
Hoe meten wij publieke waarde?

In het BRE-onderzoek brengen we de publieke waardecreatie in de regio op twee manieren in kaart:

1. We zetten de eigen ambities en doelstellingen van de regio op een rij. Dit doen we d.m.v. documentstudie. Wanneer mogelijk (bijv. omdat er een evaluatie is uitgevoerd), zetten we deze af tegen de behaalde resultaten. Als het goed is, reflecteren deze ambities en doelstellingen immers de wens van het publiek.
2. We kijken hoe de regio scoort op de verschillende onderdelen van de regionale brede welvaartmonitor van CBS. We zetten op een rij hoe Noord-Holland Noord over de jaren heen scoort op de diverse indicatoren ten opzichte van andere regio's. Daarnaast kijken we hoe Noord-Holland Noord scoort op de regionale brede welvaart index van RaboResearch en de Universiteit Utrecht, in een vergelijking over tijd (2013 en 2019) en t.o.v. andere regio's. Op deze manier kunnen we de deelnemende regio's aan het onderzoek straks eerlijk met elkaar vergelijken.

"We want policies that reflect our values, but nobody says what those values are"
(Stiglitz, gequoteerd in Tomaney 2017)

Eigen ambities regio Noord-Holland Noord

Ontwikkeling brede welvaart: ranking Noord-Holland Noord (I)

Welzijn				
	Tevredenheid met het leven		Tevredenheid met vrije tijd	
	2015	2019	2015	2019
<i>Jaar</i>				
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)	18	15	6	12
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)	7	20	8	5
Gemeente Castricum (rank / uit 250 - 246)	81	29	129	167
Gemeente Uitgeest*	-	-	-	-

Noord-Holland Noord scoort wisselend op de brede welvaartsindicator Welzijn. Opvallend is de relatieve daling van de tevredenheid van het leven in Alkmaar e.o. in 2019 t.o.v. 2015: van plaats 7 naar plaats 20. Castricum daarentegen – wat tot de bestuurlijke Regio Alkmaar behoort – steeg in die periode juist enorm op deze indicator.

Op tevredenheid met vrije tijd zijn de scores bovengemiddeld t.o.v. de andere COROP-regio's in Nederland.

Materiële welvaart								
	Bruto binnenlands product				Mediaan besteedbaar inkomen		Mediaan vermogen van huishoudens	
	2005	2010	2015	2019	2015	2018	2015	2018
<i>Jaar</i>								
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)	33	37	36	36	11	13	15	20
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)	25	23	26	30	5	6	17	13
Gemeente Castricum* (rank / uit 355)	-	-	-	-	21	17	44	36
Gemeente Uitgeest* (rank / uit 355)	-	-	-	-	35	34	125	108

Het beeld op het thema Materiële welvaart is wisselend: de scores op Bruto binnenlands product zijn relatief laag; op inkomen gemiddeld tot bovengemiddeld. Op alle indicatoren doet Alkmaar e.o. het beter dan de Kop.

De Kop van Noord-Holland en West-Friesland en Alkmaar e.o. zijn op Mediaan besteedbaar inkomen iets gedaald op de ranglijst van COROP-regio's in 2018 t.o.v. 2015. Op Mediaan vermogen van huishoudens zien we in Alkmaar e.o. (en Castricum en Uitgeest) juist een relatieve stijging.

Ontwikkeling brede welvaart: ranking Noord-Holland Noord (II)

Arbeid en Vrije tijd																		
	Bruto arbeidsparticipatie				Hoogopgeleide bevolking				Netto arbeidsparticipatie				Tevredenheid met reistijd van en naar het werk		Werkloosheid			
Jaar	2005	2010	2015	2019	2005	2010	2015	2019	2005	2010	2015	2019	2015	2019	2005	2010	2015	2019
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)	14	13	21	23	32	36	34	36	11	12	15	21	36	19	5	2	3	8
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)	12	14	18	18	14	10	16	12	8	13	14	17	38	39	5	4	3	14
Gemeente Castricum (rank / uit 355)	153	188	171	127	35	72	32	32	104	156	122	116	-	-	4	15	28	83
Gemeente Uitgeest (rank / uit max. 355)	11	8	7	7	123	91	57	151	9	5	5	6	-	-	12	15	43	50

Op het thema Arbeid en vrije tijd scoort Noord-Holland Noord over het algemeen gemiddeld, maar tussen de indicatoren en tussen de sub-regio's zien we aanzienlijke verschillen.

Alkmaar e.o. scoort bovengemiddeld op bruto- en netto arbeidsparticipatie en werkloosheid, maar laat daar een stagnerende of zelfs dalende trend zien (in het bijzonder op werkloosheid). Qua hoogopgeleide bevolking doet Alkmaar e.o. het in 2019 juist relatief beter t.o.v. 2015. Over de tevredenheid met reistijd voor woon-werk verkeer is men zeer ontevreden.

- Opvallend is dat Castricum juist een stijgende lijn laat zien op de meeste indicatoren. Alleen op werkloosheid daalde de gemeente – in lijn met Alkmaar e.o. – fors.
- Uitgeest scoort op alle indicatoren erg hoog. Het valt op dat Uitgeest op hoogopgeleide bevolking in 2019 erg gedaald is ten opzichte van eerdere jaren. Ook Uitgeest daalt op werkloosheid, wat in lijn is met Alkmaar e.o.

In de Kop van Noord-Holland en West-Friesland is men zeer tevreden met de reistijd van en naar het werk. De regio scoort gemiddeld op bruto en netto arbeidsparticipatie (met een dalende trend) en bijzonder laag op hoogopgeleide bevolking. De ranking qua werkloosheid is bovengemiddeld, maar ook hier laat de regio een dalende trend zien.

Ontwikkeling brede welvaart: ranking Noord-Holland Noord (III)

Wonen																	
	Afstand tot basisschool				Afstand tot café e.d.			Afstand tot sportterrein			Tevredenheid met woning			Tevredenheid met woonomgeving			
<i>Jaar</i>	2006	2010	2015	2019	2010	2015	2019	2006	2010	2015	2006	2015	2018	2006	2015	2018	
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)	19	17	25	24	24	20	19	7	10	6	10	1	7	13	4	11	
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)	7	4	12	12	24	23	23	19	10	17	26	25	23	17	15	14	
Gemeente Castricum (rank / uit max. 458 – max. 431 – max. 458)	6	49	29	18	126	100	149	16	28	11	-	-	-	-	-	-	
Gemeente Uitgeest (rank / uit max. 458 – max. 431 – max. 458)	6	6	29	1	227	175	149	140	80	11	-	-	-	-	-	-	

Op het thema wonen scoort de Kop van Noord-Holland en West-Friesland beter dan Alkmaar e.o. en gemiddeld tot bovengemiddeld t.o.v. de andere COROP-regio's. Wel valt op dat de tevredenheid met de woning en woonomgeving – hoewel relatief gezien nog steeds groot – fors is gedaald in 2018 t.o.v. 2015.

Alkmaar e.o. scoort vrij gemiddeld op de woon-indicatoren. Uitgeest scoort relatief hoog op de afstand tot basisschool en sportterrein.

Ontwikkeling brede welvaart: ranking Noord-Holland Noord (IV)

Gezondheid					
	Ervaren gezondheid		Overgewicht		Personen met een of meer langdurige ziekten of aandoeningen
	2012	2016	2012	2016	
<i>Jaar</i>					2016
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)	18	18	19	21	12
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)	17	27	7	7	27
Gemeente Castricum (rank / uit max. 388)	67	76	54	12	189
Gemeente Uitgeest (rank / uit max. 388)	16	8	24	43	5

Veiligheid

Geen data beschikbaar op het schaalniveau COROP.

De Kop van Noord-Holland en West-Friesland scoort gemiddeld op het thema gezondheid, zowel wat betreft ervaren gezondheid als fysieke gezondheid (overgewicht en langdurige ziekten/aandoeningen).

Alkmaar e.o. heeft relatief weinig inwoners met overgewicht, maar relatief veel inwoners met langdurige ziekten/aandoeningen. Ook de ervaren gezondheid is laag, en opvallend genoeg ook een stuk lager in 2016 dan in 2012.

Castricum scoort relatief goed op Ervaren gezondheid en Overgewicht, maar lager op Personen met een of meer langdurige ziekten of aandoeningen. Uitgeest scoort goed op al deze indicatoren.

Ontwikkeling brede welvaart: ranking Noord-Holland Noord (V)

Milieu																		
	Afstand tot openbaar groen			Broeikasgasemissies per inwoner		Kwaliteit van zwemwater binnenwateren					Natuur- en bosgebieden				Natuurgebied per inwoner			
<i>Jaar</i>	2006	2010	2015	2015	2018	2000	2006	2010	2015	2019	2000	2006	2010	2015	2000	2006	2010	2015
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)	26	33	28	7	8	24	33	39	17	37	13	10	11	11	27	28	28	27
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)	12	4	13	17	16	39	36	35	28	29	29	29	30	30	27	27	27	27
Gemeente Castricum (rank / uit max. 458 – 355 – max. 230 – max. 530 – max. 504)	28	5	4	60	52	-	-	1	1	1	21	47	50	48	127	142	132	127
Gemeente Uitgeest (rank / uit max. 458 – 355 – max. 230 – max. 530 – max. 504)	95	37	51	204	205	151	202	130	225	216	409	349	327	307	408	348	313	293

Alkmaar e.o. en de Kop van Noord-Holland en West-Friesland scoren wisselend op het thema Milieu.

De Kop van Noord-Holland en West-Friesland scoort laag op Afstand tot openbaar groen, Natuurgebied per inwoner en Kwaliteit van zwemwater binnenwateren, maar hoog op Broeikasgasemissies per inwoner (wat wil zeggen dat deze relatief laag zijn per inwoner) en Natuur- en bosgebieden.

- Het valt op dat de Kop van Noord-Holland en West-Friesland op de Kwaliteit van zwemwater binnenwateren in 2015 fors beter scoorde dan in 2010, maar in 2019 juist weer sterk in de ranking daalde.

Alkmaar e.o. scoort bovengemiddeld op Afstand tot openbaar groen en Broeikasgasemissies per inwoner, maar laag op de andere indicatoren.

- Wat we in de Kop en West-Friesland zien bij kwaliteit van het zwemwater van de binnenwateren, zien we in Alkmaar e.o. bij Afstand tot openbaar groen: in 2010 steeg de regio enorm in ranking, maar in 2015 was ze weer terug gezakt.
- Castricum scoort relatief goed op alle indicatoren voor Milieu. Op Kwaliteit van zwemwater scoort Castricum zelfs plek 1 en op Afstand tot openbaar groen plek 4.
- Uitgeest scoort goed op afstand tot openbaar groen, maar gemiddeld tot laag op de andere milieu-indicatoren.

Ontwikkeling brede welvaart: ranking Noord-Holland Noord (VI)

Samenleving									
	Contact met familie, vrienden of buren		Vertrouwen in anderen		Vertrouwen in landelijke instituties		Vrijwilligerswerk		
	Jaar	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	
Kop van Noord-Holland en West-Friesland (rank / uit 40)		30	20	18	19	33	31	17	32
Alkmaar en omgeving (rank / uit 40)		14	30	5	9	9	13	26	23
Gemeente Castricum (rank / uit 260-243-248-252)		33	47	39	65	57	65	19	29
Gemeente Uitgeest		-	-	-	-	-	-	-	-

Noord Holland Noord scoort niet hoog op de brede Welvaartsindicator Samenleving.

In Alkmaar e.o. heeft men relatief veel vertrouwen in landelijke instituties en in anderen, maar er is relatief weinig contact met familie, vrienden of buren. Bovendien zijn zowel de scores op vertrouwen als op sociale contacten in 2019 afgenomen t.o.v. 2015. Qua vrijwilligerswerk scoort deze regio gemiddeld.

- Castricum scoort op alle indicatoren relatief hoog, maar is ten opzichte van 2015 wel gezakt in de scores.

In de Kop van Noord-Holland en West-Friesland is de situatie andersom: er is een gemiddelde hoeveelheid contact met familie, vrienden of buren, en ook het vertrouwen in anderen is gemiddeld. Gegeven deze scores wordt er opvallend weinig vrijwilligerswerk gedaan. Het vertrouwen in landelijke instituties is opvallend laag.

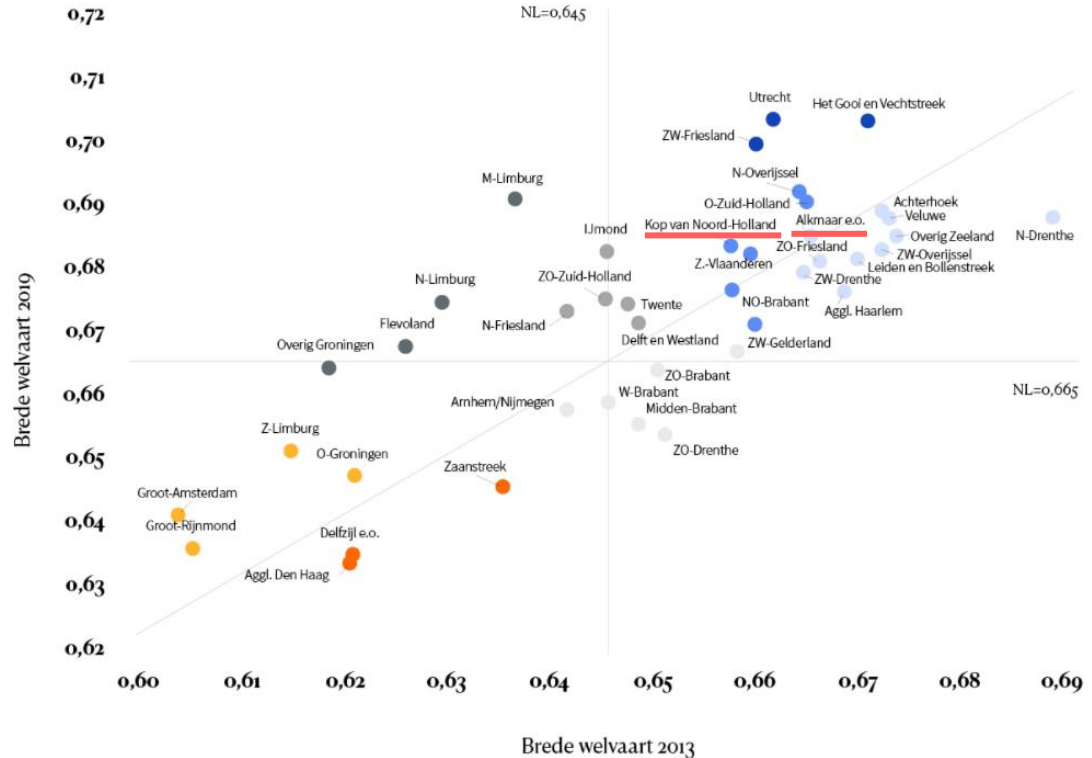
Geografie van brede welvaart (Rabo Research)

Het Coöperatief Convenant van RaboResearch (17 mei 2021) onderscheidt acht type regio's op basis van hun score op brede welvaart in 2013 en 2019. De scores zijn gemeten op COROP-niveau.

De COROP-regio Kop van Noord-Holland laat relatief hoge scores op brede welvaart zien in 2013 en 2019, met een bescheiden groei. Alkmaar en omgeving laat ook een relatief hoge score zien op brede welvaart, maar met een beneden gemiddelde groei.

Voor het opstellen van het Coöperatief Convenant heeft RaboResearch regionale dialogen georganiseerd over 'de agenda van de regio'.

In 'succesregio's' als de Kop van Noord-Holland en Alkmaar en omgeving wordt het vinden van de balans tussen economische en bevolkingsontwikkeling én milieukwaliteit en inclusiviteit als opgave genoemd. Er moet een transitie worden gemaakt naar een duurzame economie, waarbij groei hand in hand gaat met behoud van natuurlijke waarden. Ook het inzetten van de economische kracht voor maatschappelijke opgaven is een opgave. En iedereen moet meeprofiteren van de stijgende brede welvaart.

rijksuniversiteit
groningen

campus fryslân

Berenschot

www.berenschot.nl

 /berenschot

Lijst bestudeerde documenten

- GGD Hollands Noorden
 - Website
- Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
 - Website
- Pact van West-Friesland
 - Pact 7.1 Westfriesland – einddocument en uitvoeringsprogramma
- Programma Aardgasvrije Wijken
 - Dealtekst Aardgasvrije Wijken
- Destinatiemarktorganisatie Holland boven Amsterdam
 - Destinatiemarketing jaarplan 2021
- RES Noord-Holland Noord
 - Met elkaar naar een schone en duurzame regio - samenvatting
- Green Deal Schone Stranden
 - Dealtekst Schone Stranden
- GR Omgevingsdienst Noord Holland Noord
 - Kadernota 2021
 - Aanbiedingsbrief
- Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V.
 - Jaarverslag 2019
- Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Noord-Holland Noord (RPAhn)
 - Convenant voor een werkende arbeidsmarkt 2019
 - Uitvoeringsagenda 2021
 - Campagne 2019 - 2025
- Cocensus
 - Jaarstukken 2019
- GR Regionaal Historisch Centrum Alkmaar
 - Jaarstukken 2019
- Vereniging van Waddenzee-gemeenten
 - Jaarverslag 2019
- Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (RAUM)
 - Samenvatting bestaande plannen en denkrichtingen
 - Website
- Recreatieschap West-Friesland (RSW)
 - Programmabegroting 2020
 - Website
- GR WerkSaam West-Friesland
 - Website
- Regio Alkmaar
 - Website
- Regionale Netwerorganisatie Alkmaar (RNO)
 - Website
- GR Werkvoorzieningsschap Noord Kennemerland
 - Concept jaarverslag 2020
- Duurzame Energie Coöperatie Regio Alkmaar (DECRA)
 - Bedrijfsplan DECRA
- Provincie Noord-Holland
 - Behoeftesamenvatting werklocaties Noord-Holland Noord. Samenwerken aan toekomstbestendige werklocaties, 2021
- GR De Waddeneilanden
 - Programmaplan 2018
 - Begroting 2021
- Convenant samenwerking Waddeneilanden
 - Programmaplan 2018
 - Begroting 2021
- Gemeenschappelijke Regeling Werkorganisatie BUCH
 - Begroting 2021
 - Begroting 2022
- Green Deal Visserij voor een Schone Zee
 - Samenvatting Visserij voor een Schone Zee
- GR Recreatiegebied Geestmerambacht
 - Visie Recreatiegebieden Geestmerambacht 2030
- De Kop Werkt!
 - Jaarverslag 2020
 - Website
- Gesubsidieerde arbeid kop van Noord-Holland
 - Kadernota 2022
- Stichting Surplus
 - Jaarrekening 2020
 - Website
- Greenport NHN/stuurgroep
 - Strategische visie Greenport Noord-Holland Noord
- Samenwerkingsagenda Kust
 - Samenwerkingsagenda Noord-Hollandse Kust

Indeling samenwerkingsverbanden in domeinen

Onder **Bedrijfsvoering** valt samenwerking op het gebied van:

- ambtelijke fusie
- archief
- ondersteunende processen

Onder **Belastingen** valt samenwerking op het gebied van:

- belastingen

Onder **Onderwijs, Cultuur & Sport** valt samenwerking op het gebied van:

- cultuur / cultureel erfgoed
- onderwijs / leerplicht
- sport

Onder **Energie & Duurzaamheid** valt samenwerking op het gebied van:

- duurzaamheid
- circulaire economie en afvalverwerking
- energie(transitie)

Onder **Economie** valt samenwerking op het gebied van:

- Economie

Onder **Ruimte** valt samenwerking op het gebied van:

- fysiek domein
- landbouw
- recreatie
- vervoer en mobiliteit
- water
- wonen
- VTH en bouw- en woningtoezicht

Onder **Sociaal domein** valt samenwerking op het gebied van:

- participatiewet
- jeugdwet
- wmo

Onder **Veiligheid & Volksgezondheid** valt samenwerking op het gebied van:

- veiligheid & volksgezondheid

Begrippenlijst (I)

Bodemgebruik: het gebruik van de beschikbare ruimte.

Gemiddeld aantal adressen per km²: het aantal adressen binnen een cirkel met een straal van één kilometer rondom een adres, gedeeld door de oppervlakte van de cirkel.

Gemiddelde afstand tot voorzieningen: de gemiddelde afstand van inwoners van hun woonadres naar de dichtstbijzijnde voorzieningen.

Gemiddelde huizenprijzen / prognose ontwikkeling huizenprijzen: de (ontwikkeling van de) gemiddelde verkoopprijs die in een bepaalde periode is betaald voor bestaande koopwoningen die zijn aangekocht door een particulier.

Grijze druk: de mate waarin de werkenden (20-64) moeten voorzien in het onderhoud van de niet-werkenden ouder dan 64 jaar.

Groene druk: de mate waarin de werkenden (20-64) moeten voorzien in het onderhoud van de niet-werkenden jonger dan 20 jaar.

Integriteitsschending: overtreding van geldende morele waarden, normen en regels. Dit kunnen ook (per partij verschillende) interne regels zijn.

Berenschot

Het gaat hierbij expliciet om affaires en niet in alle gevallen om onomstotelijk vastgestelde schendingen. Wel moet de betrokken politicus zijn afgetreden en/of gesanctioneerd zijn, of de feiten moeten voldoende ernstig en geloofwaardig zijn en in de pers tot vraagtekens over iemands integriteit hebben geleid.

Opkomstpercentage Tweede Kamerverkiezingen (2017): het percentage stemgerechtigde personen dat bij de Tweede Kamerverkiezingen een stem heeft uitgebracht.

Percentage personen dat vrijwilligerswerk doet: het percentage personen van 19 jaar en ouder dat werk dat in georganiseerd verband (bijvoorbeeld sportvereniging, kerkbestuur, school) onbetaald uitvoert.

Prognose bevolkingsgroei: de prognose van de toekomstige omvang van de bevolking binnen een bepaald gebied. Het prognosemodel is gebaseerd op o.a. migratie-, geboorte- en sterftcijfers.

Samenstelling woonvoorraad: het eigendom van de woonvoorraad naar koop- en huurwoningen. Huurwoningen worden onderverdeeld naar corporatiewoningen en overige verhuur.

Begrippenlijst (II)

Stemgedrag gemeenteraadsverkiezingen: weergave van de grootste partij per gemeente bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018.

Stemgedrag Tweede Kamerverkiezingen: weergave van de grootste partij per gemeente bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2021.

Indeling sectorstructuur (CBS)

Het CBS hanteert de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) om bedrijfseenheden in te delen naar hun hoofdactiviteit. De SBI kent vijf niveaus. Wij kijken naar het hoogste niveau, dat onderscheid maakt tussen:

- Landbouw, bosbouw en visserij
- Nijverheid en energie
 - Winning van delfstoffen
 - Industrie
 - Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stroom en gekoelde lucht
 - Winning en distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
 - Bouwnijverheid
- Handel en horeca
 - Groot- en detailhandel
 - Logies-, maaltijd- en drankverstrekking
- Vervoer, informatie en communicatie
 - Vervoer en opslag
 - Informatie en communicatie
- Financiële diensten, onroerend goed
 - Financieel instellingen
 - Verhuur van en handel in onroerend goed
- Zakelijke dienstverlening
 - Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening
 - Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening
- Cultuur, recreatie en overige diensten
 - Cultuur, sport en recreatie
 - Overige dienstverlening
 - Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
 - Extraterritoriale organisaties en lichamen

Entrepreneurial ecosystem: variabelen en indicatoren

Elementen	Beschrijving	Empirische indicator(en)	Bron
Randvoorwaarden			
Formele instituties	De kwaliteit en efficiëntie van governance	Integriteit Effectiviteit Verantwoording	Politieke Integriteitsindex Binnenlands Bestuur <i>Interviews en enquête</i>
Ondernemerscultuur	Waardering van ondernemerschap in de regio	Nieuwe bedrijven opgericht per 1.000 inwoners	CBS
Infrastructuur	Fysieke infrastructuur en positie van de regio	afstand tot hoofdweg, afstand tot treinstation	CBS
Vraag	Potentiële bestedingsruimte en vraag uit de markt	Bruto regionaal product per hoofd van de bevolking	CBS
Systeemkenmerken			
Talent	Het aandeel mensen met veel menselijk kapitaal door opleiding	% WO, HBO en MBO opgeleiden van beroepsbevolking	CBS
Intermediaire diensten	De toevoer en toegankelijkheid van diensten	% bedrijfsvestigingen in de zakelijke dienstverlening	CBS
Nieuwe kennis	Investeringen in nieuwe kennis	% investeringen in research & development	CBS

Begrippen Brede Welvaart (I)

Arbeid en vrije tijd

Bruto arbeidsparticipatie

Het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking 15 t/m 74 jaar in de bevolking van dezelfde leeftijdsgroep (beroeps- en niet-beroepsbevolking).

Hoogopgeleide bevolking

Percentage van de bevolking van 15 t/m 74 jaar dat hoger onderwijs heeft afgerond (op het niveau van HBO of WO)

Netto arbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking 15 t/m 74 jaar in de bevolking van dezelfde leeftijdsgroep (beroeps- en niet-beroepsbevolking).

Werkloosheid

De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. Personen van 15 t/m 74 jaar zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.

Tevredenheid met reistijd van en naar het werk

Deel van de mensen van 18 tot 75 jaar met een betaalde baan van minimaal 12 uur per week dat een score van 7 tot en met 10 geeft als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met de reistijd van en naar uw werk. Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden?'. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

Welzijn

Tevredenheid met het leven

Deel van de mensen van 18 jaar of ouder dat een score van 7 tot en met 10 geeft als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met het leven dat u nu leidt. Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden?'. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

Tevredenheid met vrije tijd

Deel van de mensen van 18 jaar of ouder dat een score van 7 tot en met 10 geeft als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met de hoeveelheid vrije tijd die u heeft. Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden?'. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

Begrippen Brede Welvaart (II)

Materiele welvaart

Bruto binnenlands product

Bruto binnenlands product (bbp) in constante prijzen van 2015. Het bbp is een maat voor de omvang van de economie.

Mediaan besteedbaar inkomen

Het mediaan gestandaardiseerd besteedbaar inkomen per particulier huishouden, in euro. Bij de berekening wordt gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van huishoudens. De mediaan is het middelste getal wanneer alle inkomens van laag naar hoog worden gesorteerd.

Mediaan vermogen

Het mediaan vermogen per particulier huishouden, in euro. Het vermogen beschrijft het saldo van bezittingen en schulden. Bezittingen worden gevormd door bank- en spaartegoeden, effecten, de eigen woning, overig onroerend goed, ondernemingsvermogen, aanmerkelijk belang en de overige bezittingen. De schulden omvatten onder meer schulden ten behoeve van een eigen woning en consumptief krediet. De mediaan is het middelste getal wanneer alle getalen van laag naar hoog worden gesorteerd.

Berenschot

Milieu

Afstand tot openbaar groen

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde openbaar groen, berekend over de weg. Openbaar groen is terrein in gebruik als park of plantsoen, voor dagrecreatie, natuur of als bos. Het terrein kan zowel privaat als publiek toegankelijk zijn. Het terrein heeft een omvang van minimaal één hectare.

Broeikasgasemissies per inwoner

Totale broeikasgasemissies (CO₂, CH₄, N₂O, HFK, PFK en SF₆) in CO₂-equivalenten per inwoner. Eén kg CO₂-equivalent staat gelijk aan het effect dat de uitstoot van 1 kg kooldioxide (CO₂) heeft. Data betreffen de uitstoot op Nederlands grondgebied, ongeacht of deze wordt veroorzaakt door Nederlandse ingezetenen. Dit betekent dat uitstoot door Nederlandse ingezetenen in het buitenland niet en uitstoot door niet-ingezetenen in Nederland wel is inbegrepen. Zie: <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-broeikasgassen/hoofdcategorieen/waar-worden-broeikasgassen-uitgestoten>

Kwaliteit van zwemwater binnenwateren

Gemiddelde zwemkwaliteit voor de gezondheid van de zwemmer van de locaties in meren en rivieren, volgens de normen van de vigerende EU-zwemwaterrichtlijn. Een score van 4 staat voor uitstekend, een 3 voor goed, een 2 voor voldoende en een 1 voor slecht.

Begrippen Brede Welvaart (III)

Natuurgebied per inwoner

Bos en open natuurlijk terrein in hectare per 1000 inwoners. Bos: terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer, inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.

Natuur- en bosgebieden

Bos en open natuurlijk terrein als percentage van de totale oppervlakte land. Bos: terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer, inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.

Samenleving

Contact met familie, vrienden of buren

Percentage mensen van 15 jaar en ouder dat gemiddeld minstens een maal per week contact heeft met familie, vrienden of buren. Het gaat hierbij om alle vormen van contact.

Vertrouwen in anderen

Aandeel personen van 15 jaar en ouder dat het eens is met stelling dat de meeste mensen over het algemeen te vertrouwen zijn. Ook wel gegeneraliseerd vertrouwen genoemd.

Berenschot

Vertrouwen in instituties

Percentage mensen van 15 jaar en ouder dat vertrouwen heeft in drie instituties (Tweede kamer, politie, en rechters). De indicator betreft het gemiddelde van de drie scores.

Vrijwilligerswerk

Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk heeft verricht voor organisaties of verenigingen. Het kan daarbij gaan om bestuurlijk werk of andere activiteiten.

Wonen

Afstand tot basisschool

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde basisschool, berekend over de weg. Het basisonderwijs omvat alleen de basisscholen zoals bekend bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het speciaal basisonderwijs en de speciale scholen zijn niet meegenomen.

Afstand tot café e.d.

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde café, koffiehuis, coffeeshop, discotheek, seks/nachtclub en partycentrum, berekend over de weg.

Begrippen Brede Welvaart (IV)

Afstand tot sportterrein

De gemiddelde afstand, berekend over de weg, van alle inwoners in een gebied tot een terrein in gebruik voor sportactiviteiten, zoals sportveld, sporthal, zwembad, kunstijsbaan, motorcrossbaan en bos in het sportterrein, inclusief bijbehorende parkeerplaatsen en tribunes. Het terrein heeft een omvang van minimaal 0,5 hectare.

Tevredenheid met woning

Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woning. Particulier huishouden: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. De woonruimte wordt niet gedeeld met andere huishoudens. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (in 2018).

Tevredenheid met woonomgeving

Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woonomgeving. De woonomgeving is de omgeving en de buurt waarin een huishouden woont. Particulier huishouden: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. De woonruimte wordt niet gedeeld met andere huishoudens. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (in 2018).

Berenschot

Gezondheid

Overgewicht

Percentage personen van 19 jaar en ouder met een BMI van 25,0 kg/m² en hoger. Cijfers over lichaamsgewicht zijn gebaseerd op zelf gerapporteerde waarden. De Body Mass Index (BMI) is een maat voor overgewicht, berekend als het quotiënt van het gewicht in kilogram en het kwadraat van de lengte in meters (kg/m²).

Ervaren gezondheid

Percentage personen van 19 jaar en ouder met antwoordcategorie 'goed' of 'zeer goed' naar de vraag algemene gezondheidstoestand.

Personen met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen

Percentage personen van 19 jaar en ouder met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen. Langdurig is (naar verwachting) 6 maanden of langer.

Begrippen Brede Welvaart (V)

Veiligheid

Aantal ondervonden delicten

Aantal ondervonden delicten, exclusief ondervonden cybercrime delicten, voor personen van 15 jaar en ouder. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 70.000 inwoners.

Geregistreerde misdrijven

Geregistreerde criminaliteit per 1 000 inwoners. Betreft misdrijven door de politie vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal.

Vaak onveilig voelen in de buurt

% van de bevolking van 15 jaar en ouder dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 70.000 inwoners.